

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΕΘΝΕΣ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ»
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: «ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ»

Οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς ως όργανα της Ευρωπαϊκής
Εισαγγελίας. Ζητήματα περί της άσκησης των λειτουργικών τους
αρμοδιοτήτων.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Νικόλαος Πασχάλης

Αθήνα, 2021

Τριμελής Επιτροπή

Όλγα Τσόλκα, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπουσα)

Χαρίσιος Ταγαράς, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Νικόλαος Λίβος, Επίκουρος Καθηγητής Ε.Κ.Π.Α.

Δήλωση περί λογοκλοπής: Η εργασία που παραδίδω είναι αποτέλεσμα πρωτότυπης έρευνας και δεν χρησιμοποιεί πνευματική ιδιοκτησία τρίτων χωρίς αναφορές. Αναλαμβάνω όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι η εργασία μου αποτελεί προϊόν λογοκλοπής ή προϊόν τρίτων.

Copyright © Νικόλαος Πασχάλης, 2021

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

*Στην οικογένειά μου, ως ελάχιστη αναγνώριση
της αμέριστης συμπαράστασής της.*

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο πρώτο: Προλεγόμενα	8
Α. Το χρονικό της ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.....	8
1. Από το Corpus Juris στη Συνθήκη της Λισαβόνας	8
2. Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου και ο εφαρμοστικός ν. 4786/2021	9
Β. Επί του θεσμού των Ευρωπαϊών Εντεταλμένων Εισαγγελέων: Μεθοδολογικές διευκρινίσεις.....	12
Κεφάλαιο δεύτερο: Βασικά χαρακτηριστικά στοιχεία του θεσμού των Ευρωπαϊών Εντεταλμένων Εισαγγελέων	13
Α. Σκιαγράφημα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας	13
1. Αρμοδιότητα.....	13
2. Δομή.	15
Β. Ειδικότερα οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς.....	17
Κεφάλαιο τρίτο: Οι λειτουργικές αρμοδιότητες των Ευρωπαϊών Εντεταλμένων Εισαγγελέων και η άσκησή τους στην ελληνική ποινική διαδικασία.....	18
Α. Άσκηση της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας	22
1. Τι προηγείται: Γνωστοποίηση, Καταχώριση και Επαλήθευση	22
2. Κίνηση Ερευνών και Ανάλυση υπόθεσης: Διαδικασία και κριτήρια	25
3. Τι ακολουθεί: Συνέπειες Άσκησης και Μη Άσκησης της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.....	28
α. Άσκηση της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.....	28
β. Μη άσκηση της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.....	29
4. Η Άσκηση της Αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στην ελληνική ποινική διαδικασία.....	30
Β. Διεξαγωγή και περάτωση ερευνών από τον Ευρωπαϊό Εντεταλμένο Εισαγγελέα	31
1. Κανονιστικό πλαίσιο «διεξαγωγής της έρευνας».....	31
2. «Μέτρα έρευνας» του Ευρωπαϊού Εντεταλμένου Εισαγγελέα	32
3. Περάτωση της έρευνας με βάση τον Κανονισμό	37
Γ. Συμβατότητα του συστήματος της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με το θεσμό του Ανακριτή και των Δικαστικών Συμβουλίων - Συγκριτική θεώρηση	40
1. Οι βασικοί προβληματισμοί	40
2. Η υποδοχή του θεσμού της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στη Γαλλία.....	42
α. Το γαλλικό σύστημα ποινικής προδικασίας	42
β. Οι γαλλικές εφαρμοστικές διατάξεις του Κανονισμού.....	44

3. Η υποδοχή του θεσμού της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στο Βέλγιο.	45
α. Το βελγικό σύστημα ποινικής προδικασίας.....	45
β. Οι βελγικές εφαρμοστικές διατάξεις του Κανονισμού.....	46
Δ. Η Διεξαγωγή και Περάτωση των Ερευνών της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ειδικότερα επί κακουρηγημάτων στην ελληνική ποινική διαδικασία.....	47
Κεφάλαιο τέταρτο: Συμπερασματική αξιολόγηση	49
Α. Η ένταξη του θεσμού του Ευρωπαϊκού Εντεταλμένου Εισαγγελέα στην ελληνική ποινική δίκη και η ανάγκη για νομοθετικές παρεμβάσεις	49
Β. Η σημασία του θεσμού της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας για την ανάπτυξη ενός ενιαίου Δικαστικού Χώρου Ποινικής Δικαιοσύνης.....	50
Βιβλιογραφία	52

Περίληψη

Είκοσι περίπου έτη μετά το Corpus Juris, το οποίο για πρώτη φορά εισήγαγε την ιδέα μιας Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου «σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας» συστήνεται η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ως όργανο της Ένωσης με νομική προσωπικότητα, αρμόδιο για την έρευνα, τη δίωξη και την παραπομπή ενώπιον της δικαιοσύνης των δραστών αξιόποινων πράξεων οι οποίες θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης που προβλέπονται στην Οδηγία (ΕΕ) 2017/1371. Δομημένη σε δύο επίπεδα, (α) το Κεντρικό (ή Ευρωπαϊκό) επίπεδο, αποτελούμενο από το Συλλογικό Όργανο, τα Μόνιμα Τμήματα, τον Ευρωπαϊκό Γενικό Εισαγγελέα και τους Αναπληρωτές αυτού και τον Διοικητικό Διευθυντή και (β) το Αποκεντρωμένο (ή Εθνικό) επίπεδο, αποτελούμενο από τους Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αναμένεται να αντιμετωπίσει πολλές προκλήσεις, κυρίως όσον αφορά την ενσωμάτωση του θεσμού στα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης των κρατών μελών. Αυτό καθίσταται ιδιαίτερα εμφανές στην περίπτωση των Ευρωπαίων Εντεταλμένων Εισαγγελέων, οι οποίοι από τη μια πλευρά θα αναλάβουν το επιχειρησιακό σκέλος των δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ενεργώντας για λογαριασμό της, από την άλλη πλευρά όμως θα ασκούν τα καθήκοντά τους στα κράτη μέλη, έχοντας τις ίδιες εξουσίες με τους εθνικούς εισαγγελείς, όσον αφορά την έρευνα, τη δίωξη και την παραπομπή των υποθέσεων ενώπιον της δικαιοσύνης. Ιδιαίτερα σε χώρες όπως η Ελλάδα, η οποία διατηρεί τους θεσμούς του Ανακριτή και των Δικαστικών Συμβουλίων, τίθεται το ερώτημα κατά πόσο αυτοί δύνανται να συνεχίσουν να λειτουργούν σε αρμονία με το σύστημα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, το οποίο ακολουθεί το λεγόμενο «Εισαγγελικό» μοντέλο, που επιφυλάσσει για τον Εισαγγελέα μια κυρίαρχη θέση στην προδικασία. Μια συγκριτική θεώρηση της υποδοχής του θεσμού των Ευρωπαίων Εντεταλμένων Εισαγγελέων στη Γαλλία και το Βέλγιο είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για την κριτική θεώρηση της ένταξης του θεσμού στη χώρα μας με το ν. 4786/2021 και τη διατύπωση κάποιων προτάσεων.

Λέξεις – κλειδιά: Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς, Ευρωπαϊκή Εισαγγελία

Abstract

About twenty years after the *Corpus Juris*, Council Regulation (EU) 2017/1939 established the European Public Prosecutor's Office as a body of the Union with legal personality, responsible for investigating, prosecuting and bringing to judgment the perpetrators of criminal offences affecting the financial interests of the Union which are provided for in Directive (EU) 2017/1371. Structured at a Central (or European) level, consisting of the College, the Permanent Chambers, the European Chief Prosecutor and his/her Deputies, the European Prosecutors and the Administrative Director and at a Decentralized (or National) level, consisting of European Delegated Prosecutors, the European Public Prosecutor's Office is expected to face many challenges, especially regarding its integration into the criminal justice systems of the Member States. This is particularly evident in the case of the European Delegated Prosecutors, who will take over the operational part of the activities of the European Public Prosecutor's Office and will carry out their duties in the Member States. On the one hand, they will act on behalf of the European Public Prosecutor's Office, but on the other hand, they will have the same powers as the national prosecutors, regarding investigation, prosecution and referral of cases to justice. Particularly in countries such as Greece, which retains the institutions of the Investigative Judge and the Judicial Chambers, the question arises as to whether these institutions can continue to operate in harmony with the system of the European Public Prosecutor's Office, which follows the so-called "Prosecutorial" model, reserving for the Prosecutor a dominant position in the pre-trial stage. A comparative view at the incorporation of the institution of European Delegated Prosecutors in France and Belgium is particularly useful for the critical review of the Greek executing law 4786/2021 and the formulation of some proposals.

Keywords : European Delegated Prosecutors, EPPO.

Κεφάλαιο πρώτο: Προλεγόμενα

A. Το χρονικό της ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας

1. Από το Corpus Juris στη Συνθήκη της Λισαβόνας

Η πλειονότητα των μελετών της ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας που είναι αφιερωμένη στην παρουσίαση και ανάλυση του θεσμού της νεοσύστατης Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ξεκινά με τη διαπίστωση ότι χρειάστηκαν είκοσι έτη θεωρητικών και πολιτικών ζυμώσεων για να ωριμάσει και να υλοποιηθεί η ιδέα της δημιουργίας του πρώτου οργάνου της Ευρωπαϊκής Ένωσης με άμεσες εξουσίες επί προσώπων στο πεδίο του Ποινικού Δικαίου. Ως αφετηρία της μακράς και δύσκολης αυτής πορείας ευρέως αναγνωρίζεται το έτος 1997, όταν ομάδα ειδικών, καθηγητών του Ποινικού Δικαίου, με επικεφαλής την Καθηγήτρια Mireille Delmas – Marty, δημοσίευσε το έργο της που θα έμενε γνωστό ως “Corpus Juris”, με το οποίο προτείνονται ποινικές διατάξεις για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης. Σε αυτό το κείμενο διατυπώθηκε για πρώτη φορά η ιδέα ενός Ευρωπαϊού Εισαγγελέα¹.

Βασιζόμενη στη λογική του ως άνω σχεδίου, η Επιτροπή εισηγήθηκε – ενόψει της Διακυβερνητικής Διάσκεψης για τη Συνθήκη της Νίκαιας – την πρόβλεψη σχετικής νομικής βάσης στις υπό τροποποίηση Συνθήκες, με την προσθήκη νέου άρθρου 280^A στη Συνθήκη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων². Η εν λόγω πρόταση ουδέποτε υιοθετήθηκε, καθώς συνάντησε την έντονη αντίδραση ορισμένων κρατών, ιδίως του Ηνωμένου Βασιλείου. Λίγο μετά την υπογραφή της Συνθήκης, η Επιτροπή – εμμένουσα στην πρότασή της - δημοσίευσε την «Πράσινη Βίβλο σχετικά με την

¹ Το εν λόγω έργο εκπονήθηκε κατόπιν ανάθεσης της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικού Ελέγχου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το κείμενο αποτελούνταν από 35 άρθρα, εκ των οποίων τα πρώτα 17 ήταν αφιερωμένα στο Ουσιαστικό Ποινικό Δίκαιο και τα υπόλοιπα εισήγαγαν κανόνες Ποινικής Δικονομίας. Ακολούθησε, το 1999, το “Corpus Juris 2000” (ή «Πρόταση της Φλωρεντίας»), το οποίο, λαμβάνοντας υπόψη παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν ενδιάμεσως, συνιστά μια αναδιαμορφωμένη έκδοση του αρχικού κειμένου, με στόχο την καλύτερη αφομοίωσή του από τα νομικά συστήματα των κρατών μελών. Βλ. αντί άλλων, Mireille Delmas – Marty, “The European Union and Penal Law”, *European Law Journal* 4/1 (1998), ιδίως σελ. 110-115, Αθανασία Συκιάτου – Ανδρουλάκη, «Νέες εξελίξεις στην ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης: τα δυο σχέδια του Corpus Juris και η προοπτική μετά τη Συνθήκη του Άμστερνταμ», *Ποινικά Χρονικά* 5 (2000), σελ. 389 επ., Francesco De Angelis, “The European Public Prosecutor's Office (EPPO): Past, Present, and Future”, *Eucri* 4/2019, σελ. 272.

² Communication from the Commission, Additional Commission contribution to the Intergovernmental Conference on institutional reforms, The criminal protection of the Community's financial interests: a European Prosecutor, COM (2000), 608.

ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας και τη δημιουργία ευρωπαϊκής εισαγγελικής αρχής»³.

Οι προαναφερθείσες πρωτοβουλίες της Επιτροπής⁴ προλείαναν το έδαφος για την υιοθέτηση, το 2007, με τη Συνθήκη της Λισαβώνας, του άρθρου 86 στη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής: ΣΛΕΕ), με το οποίο αναγνωρίζεται για πρώτη φορά η θεσμική δυνατότητα (και όχι υποχρέωση) ίδρυσης μιας Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Έχοντας πλέον στη διάθεσή του μια ειδική προς τούτο νομική βάση, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα και έχοντας εξασφαλίσει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μπορεί να συστήσει Ευρωπαϊκή Εισαγγελία εκ της Eurojust. Προβλέποντας πάντως τις δυσκολίες επίτευξης των παραπάνω προϋποθέσεων, το ίδιο άρθρο δίνει τη δυνατότητα σε κράτη μέλη που το επιθυμούν, να προβούν στη σύσταση του εν λόγω οργάνου, στα πλαίσια μιας απλοποιημένης μορφής ενισχυμένης συνεργασίας (παρ. 1). Ιδιαίτερα ενδιαφέρον στοιχείο είναι το ότι προβλέπεται ρητά και η δυνατότητα διεύρυνσης της καθ' ύλην αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στην καταπολέμηση της σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση (παρ. 4)⁵.

2. Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου και ο εφαρμοστικός ν. 4786/2021

Επικαλούμενη τη νομική βάση του άρθρου 86 ΣΛΕΕ, η Επιτροπή υπέβαλε τον Ιούλιο του 2013 Πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τη Σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας⁶. Λίγο μετά, 14 εθνικά κοινοβούλια επικαλέστηκαν παραβίαση της αρχής της επικουρικότητας, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο υπ' αριθμ. 2 («Σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της Επικουρικότητας και της

³ COM (2001), 715 τελικό. Τα αποτελέσματα της σχετικής διαβούλευσης παρουσιάστηκαν, δύο έτη περίπου μετά, σε μια νέα «ανακοίνωση – έκθεση» (COM (2003), 128 τελικό).

⁴ Για τις ανωτέρω πρωτοβουλίες βλ. αντί άλλων Δημήτριο Ζημιανίτη, «Η νέα θεσμική αρχιτεκτονική για τον ευρωπαϊκό ποινικό χώρο: Ο διάλογος για τη δημιουργία Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας», *Ποινική Δικαιοσύνη* 5 (2013), Ευστράτιου Παπαθανασόπουλου, «Πρωτοβουλίες υπό εξέλιξη στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικά θέματα – Ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας», *Ποινική Δικαιοσύνη* 10 (2003), σελ. 1131επ., Όλγα Τσόλκα, «Ευρωπαϊκή Εισαγγελία: Η ιστορία μιας ιδιότυπης "συμβίωσης" ενωσιακού και εσωτερικού ποινικού δικαίου εντός του χώρου της Ένωσης», στο Α. Πασσάς, Κ. Αρβανιτόπουλος, & Μ. Κόππα (Επιμ.), *Ελλάδα - Ευρωπαϊκή Ένωση: Μια σχέση "μέσα από σαράντα κύματα"* (εκδ. Πεδίο, 2021, σελ. 302-314, υπό δημοσίευση).

⁵ Βλ. Θεόδωρου Παπακυριάκου, Άρθρο 86 Σ.Λ.Ε.Ε., στο Β. Σκουρής (Επιμ.), *Συνθήκη της Λισαβώνας, Ερμηνεία κατ' άρθρον* (Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2020), σελ. 920 – 921.

⁶ COM (2013), 534 final.

Αναλογικότητας»), υποχρεώνοντας την Επιτροπή να επανεξετάσει το Σχέδιό της⁷. Η Επιτροπή βέβαια επανήλθε, χωρίς να τροποποιήσει την Πρότασή της⁸, είχε όμως ήδη διαφανεί η δύσκολη πορεία προς την υιοθέτησή της.

Συγκεκριμένα, μετά από περισσότερα από τρία έτη διαπραγματεύσεων, κατά τη διάρκεια των οποίων υιοθετήθηκαν αρκετές αλλαγές, ορισμένες από τις οποίες επισημαίνονται στη συνέχεια της παρούσης, προκειμένου να καμφθούν οι επιφυλάξεις των κρατών μελών για τον περιορισμό της κυριαρχίας τους στον ευαίσθητο χώρο της Ποινικής Δικαιοσύνης, εντέλει το Συμβούλιο διαπίστωσε την απουσία ομοφωνίας, εκδίδοντας σχετική ανακοίνωση στις 7 Φεβρουαρίου 2017. Στις 3 Απριλίου του 2017, δεκαέξι κράτη μέλη ενημέρωσαν τον ενωσιακό νομοθέτη και την Επιτροπή ότι επιθυμούν να προχωρήσουν σε ενισχυμένη συνεργασία για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας⁹. Οι χώρες αυτές, στις οποίες προστέθηκαν σταδιακά άλλες τέσσερις¹⁰, κατέληξαν σε συμφωνία στο τελικό κείμενο του Κανονισμού τον Ιούνιο του 2017 και, αφού το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έδωσε την έγκρισή του στις 5 Οκτωβρίου 2017, στις 12-10-2017 υιοθετήθηκε ο Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου «σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας» (εφεξής: ο Κανονισμός)¹¹. Ήδη με τη συμμετοχή της Μάλτας και της Ολλανδίας, το 2018, ο συνολικός αριθμός των κρατών μελών που λαμβάνουν μέρος στο νέο θεσμό ανέρχεται σε είκοσι δύο¹².

Με τον Κανονισμό συστήνεται η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ως όργανο της Ένωσης με νομική προσωπικότητα, αρμόδιο για την έρευνα, τη δίωξη και την παραπομπή ενώπιον της δικαιοσύνης των δραστών αξιόποινων πράξεων οι οποίες θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης που προβλέπονται στην Οδηγία (ΕΕ)

⁷ Πρόκειται για το λεγόμενο μηχανισμό της «κίτρινης κάρτας», ο οποίος προβλέπεται στη διάταξη του άρθρου 7 παρ. 2 του Πρωτοκόλλου και ήταν η δεύτερη φορά - μέχρι τότε - που ενεργοποιούνταν. Βλ. Peter Csonka, Adam Juszcak & Elisa Sason, "The Establishment of the European Public Prosecutor's Office, The Road from Vision to Reality", *Eucrim*, 3 (2017), σ. 125.

⁸ Βλ. έγγραφο της 27-11-2013, COM (2013) 851 final

⁹ Έγγραφο Συμβουλίου 7761/17 της 3-4-2017. Οι χώρες αυτές ήταν: Βέλγιο, Βουλγαρία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Κροατία, Κύπρος, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Τσεχία και Φινλανδία.

¹⁰ Δηλαδή οι Αυστρία, Εσθονία, Ιταλία και Λετονία, με επιστολές τους στις 19-4-2017, 1-6-2017, 9-6-2017 και 22-6-2017 αντίστοιχα (βλ. παράγραφο 8 Προοιμίου του Κανονισμού).

¹¹ Δημοσίευση 31-10-2017 στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (L 283/1). Για τη διαδικασία νομοθέτησής του, βλ. αντί άλλων Peter Csonka, Adam Juszcak & Elisa Sason, *ό.π.*, σ. 125, Θεόδωρου Παπακυριάκου, *ό.π.*, σσ. 921-922, Valsamis Mitsilegas & Fabio Giuffrida, "Raising the bar? Thoughts on the establishment of the European Public Prosecutor's Office", 30 November 2017, CEPS Policy Insights (Ανάκτηση από www.ceps.eu) (Τελευταία πρόσβαση: 18-12-2021), σελ. 1-2.

¹² Οι Ουγγαρία, Ιρλανδία, Πολωνία και Σουηδία δύνανται να συμμετάσχουν οποτεδήποτε, ενώ η Δανία δεν συμμετέχει ούτε ως ή άλλως στο Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης.

2017/1371¹³. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία εξοπλίστηκε με εγγυήσεις αρμόζουσες σε μια πραγματική εισαγγελική αρχή. Συγκεκριμένα, αφ' ενός διακηρύσσεται η τήρηση ορισμένων βασικών αρχών, όπως του σεβασμού των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στον Χάρτη, του Κράτους Δικαίου, της αναλογικότητας και της αμεροληψίας¹⁴, αφ' ετέρου καθιερώνεται η ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας απέναντι τόσο στα κράτη – μέλη, όσο και στα θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης¹⁵.

Προκειμένου να αποφύγει ζητήματα σύγκρουσης μεταξύ του Κανονισμού και του εθνικού δικαίου, ο ενωσιακός νομοθέτης όρισε ότι αφ' ενός το εθνικό δίκαιο εφαρμόζεται μόνο στο βαθμό που ένα ζήτημα δεν ορίζεται από τον Κανονισμό, αφ' ετέρου ότι σε περίπτωση που ένα ζήτημα ρυθμίζεται και από τα δύο, τότε υπερισχύει ο Κανονισμός¹⁶. Σε επίπεδο εθνικού δικαίου, οι περισσότερες χώρες χρειάστηκε να εισαγάγουν εφαρμοστικές του Κανονισμού νομοθετικές διατάξεις, ούτως ώστε να εξασφαλιστεί η απρόσκοπτη εφαρμογή του, να αποφευχθεί η σύγκρουσή του με εθνικές διατάξεις, αλλά και να ενταχθεί ομαλότερα ο νέος θεσμός στο εθνικό σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Στη χώρα μας, αρχικά ψηφίστηκε ο ν. 4596/2019, ο οποίος όμως αποδείχτηκε ιδιαίτερα βραχύβιος¹⁷. Δύο χρόνια μετά, ο ν. 4786/2021 κατήργησε τις διατάξεις του προγενέστερου νόμου (α. 49 παρ. 2 αυτού) και εισήγαγε νέες εφαρμοστικές διατάξεις στο Κεφάλαιο Α' αυτού (άρθρα 1-20)¹⁸, ήδη δε, σε λιγότερο από οκτώ μήνες από την ψήφισή του, έλαβαν χώρα σχετικές τροποποιήσεις αυτού με το ν. 4855/2021¹⁹. Όπως θα φανεί στα επόμενα κεφάλαια, ο ν. 4786/2021, αν και πιο λεπτομερής σε σχέση με το νόμο που κατήργησε, εξακολουθεί να αφήνει πολλά ζητήματα αρρύθμιστα, διαλαμβάνοντας ελάχιστες διατάξεις για τον τρόπο άσκησης των αρμοδιοτήτων των Ευρωπαϊών Εντεταλμένων Εισαγγελέων.

¹³ Άρθρα 3 και 4 του Κανονισμού.

¹⁴ Άρθρο 5 του Κανονισμού.

¹⁵ Άρθρο 6 παρ. 1 του Κανονισμού, η οποία αφορά τη λεγόμενη «εξωτερική» της ανεξαρτησία.

¹⁶ Άρθρο 5 παρ. 3 του Κανονισμού, πρόβλεψη μάλλον περιττή, αφού ο Κανονισμός, λόγω της νομικής του φύσης, τυγχάνει άμεσα εφαρμοστέος στην εσωτερική έννομη τάξη (α. 288 παρ. 2 Σ.Λ.Ε.Ε.) και μάλιστα με αυξημένη τυπική ισχύ, με βάση την αρχή της υπεροχής.

¹⁷ Κεφάλαιο Δ' (άρθρα 16-21) (ΦΕΚ Α' 32/26-2-2019).

¹⁸ ΦΕΚ Α' 43/23-3-2021.

¹⁹ ΦΕΚ Α' 215/12-11-2021.

B. Επί του θεσμού των Ευρωπαϊκών Εντεταλμένων Εισαγγελέων: Μεθοδολογικές διευκρινίσεις

Το επιχειρησιακό σκέλος της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας συνιστούν οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς (εφεξής: Ε.Ε.Ε.). Πρόκειται για εθνικούς εισαγγελείς, οι οποίοι προτείνονται μεν από τα κράτη – μέλη, στα οποία και θα ασκούν τα καθήκοντά τους, διορίζονται όμως από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και αποτελούν την αιχμή του δόρατος αυτής, ως το αποκεντρωμένο τμήμα της. Κύρια καθήκοντά τους αποτελούν αφ' ενός η διενέργεια των ερευνών για τα εγκλήματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, αφ' ετέρου η συμμετοχή τους κατά την εκδίκαση των σχετικών υποθέσεων ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Όμως οι προβλέψεις του Κανονισμού σχετικά με την κίνηση ή ανάληψη των ερευνών, καθώς και τη διενέργεια και την περάτωσή τους, αναμένεται να προκαλέσουν μια σειρά από ερωτήματα στους εφαρμοστές του δικαίου, όσον αφορά το πως οι Ε.Ε.Ε. θα ενταχθούν στα εθνικά συστήματα ποινικής δικαιοσύνης.

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι αφ' ενός η παρουσίαση των λειτουργικών αρμοδιοτήτων των Ε.Ε.Ε., αφ' ετέρου ο εντοπισμός και μια πρώτη προσέγγιση των προαναφερθέντων ερωτημάτων. Για το σκοπό αυτό, θα προηγηθεί, στο Δεύτερο Κεφάλαιο, μια σύντομη σκιαγράφηση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και μια παρουσίαση των βασικών χαρακτηριστικών στοιχείων του θεσμού των Ε.Ε.Ε.. Στη συνέχεια, στο κυρίως μέρος του προκείμενου πονήματος, ήτοι στο Τρίτο Κεφάλαιο, θα γίνει αναφορά στις λειτουργικές αρμοδιότητες των Ε.Ε.Ε. και την άσκησή τους στην ελληνική ποινική προδικασία. Από την περιγραφή του τρόπου άσκησης της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, καθώς και της διεξαγωγής και περάτωσης των ερευνών του Ε.Ε.Ε. εγείρονται προβληματισμοί σχετικά με τη συμβατότητα του μηχανισμού της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με τους θεσμούς του Ανακριτή και των Δικαστικών Συμβουλίων, οι οποίοι εξακολουθούν να αποτελούν κεντρικό πυλώνα της ποινικής προδικασίας σε ορισμένα κράτη μέλη. Στο σημείο αυτό ιδέες θα αντληθούν από μια συγκριτική θεώρηση της υποδοχής του θεσμού των Ε.Ε.Ε. στη Γαλλία και το Βέλγιο, πριν αναφερθούν οι προβληματισμοί του γράφοντος για την ελληνική ποινική διαδικασία. Τέλος, στο Τέταρτο (και τελευταίο) Κεφάλαιο, θα επιχειρηθεί αφ' ενός μια εκτίμηση της ανάγκης για νομοθετικές παρεμβάσεις, προκειμένου να καταστεί ομαλότερη η ένταξη του θεσμού του Ε.Ε.Ε. στην ελληνική ποινική δίκη, αφ' ετέρου μια αποτίμηση της σημασίας του θεσμού της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας για την προώθηση ενός ενιαίου Δικαστικού Χώρου.

Κεφάλαιο δεύτερο: Βασικά χαρακτηριστικά στοιχεία του θεσμού των Ευρωπαϊών Εντεταλμένων Εισαγγελέων

Α. Σκιαγράφημα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας

1. Αρμοδιότητα.

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία συστήθηκε με σκοπό, όπως άλλωστε επέτασσε η νομική βάση του άρθρου 86 παρ. 1 της ΣΛΕΕ, να επιληφθεί των αξιόποινων πράξεων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης. Ο γενικός αυτός κανόνας αποτυπώνεται στο **άρθρο 22 παρ. 1 του Κανονισμού** (και στο άρθρο 4 εδ. α' του ιδίου). Σε αντίθεση, όμως, με τις προβλέψεις του *Corpus Juris*, το οποίο περιλάμβανε και ουσιαστικές ποινικές διατάξεις (γενικό και ειδικό μέρος), ο Κανονισμός καθορίζει την αρμοδιότητα αυτής παραπέμποντας στις προβλέψεις της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1371²⁰, «*όπως εφαρμόζεται στο εθνικό δίκαιο*», δηλαδή για τα εγκλήματα της ευρωπαϊκής, της ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας, της υπεξαίρεσης και απιστίας στην υπηρεσία, καθώς και της νομιμοποίησης εσόδων εκ των ανωτέρω²¹. Λίγο χρειάζεται να τονιστεί ότι η μέθοδος της παραπομπής στους επιμέρους εθνικούς νόμους ενσωμάτωσης των είκοσι δύο συμμετεχόντων κρατών μελών εγείρει σοβαρά ζητήματα ασφάλειας δικαίου, καθώς δεν δύναται να αποκλειστεί το ενδεχόμενο διαφοροποιημένης προσέγγισης της ειδικής υπόστασης των εν λόγω αδικημάτων σε έκαστο νομικό σύστημα. Στην περίπτωση αυτή, οι εφαρμοστές του δικαίου θα βρίσκονται αντιμέτωποι – ειδικά σε υποθέσεις με διασυνοριακό χαρακτήρα - με μια πληθώρα ουσιαστικών ποινικών νομοθεσιών²². Η γενική αυτή αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας επεκτείνεται, αφ' ενός σε πράξεις συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση, όπως αυτή ορίζεται στην Απόφαση – Πλαίσιο 2008/841/ΔΕΥ, η οποία έχει στο επίκεντρο της δράσης της οποιοδήποτε από τα ως άνω εγκλήματα

²⁰ Οδηγία (ΕΕ) 2017/1371 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2017, σχετικά με την καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης.

²¹ Βλ. άρθρα 3 και 4 της Οδηγίας, τα οποία στην Ελλάδα ενσωματώθηκαν με τις διατάξεις των άρθρων 22 έως 25 του ν. 4689/2020 (ΦΕΚ Α' 103/27.5.2020). Ο περιορισμός της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ο οποίος προβλέφθηκε στο εδ. β' της παρ. 1 του άρθρου 22 Κανονισμού, σχετικά με αδικήματα σχετιζόμενα με τους ίδιους φόρους Φ.Π.Α. (α. 3 παρ. 2 στοιχ. δ' της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1371) μόνο σε υποθέσεις που συνδέονται με την επικράτεια δύο ή περισσότερων κρατών μελών και αφορούν συνολική ζημία ύψους τουλάχιστον 10 εκατ. Ευρώ αποτελεί προϊόν συμβιβασμού στο Συμβούλιο. Βλ. Valsamis Mitsilegas & Fabio Giuffrida, *ό.π.*, σ. 9.

²² Βλ. στο ίδιο, σσ. 8-9.

(άρθρο 22 παρ. 2 Κανονισμού), αφ' ετέρου σε οποιαδήποτε άλλη αξιόποινη πράξη η οποία «συνδέεται άρρηκτα» με αυτά (άρθρο 22 παρ. 3 Κανονισμού), υπό την προϋπόθεση ότι η ποινή για την άρρηκτα συνδεδεμένη πράξη είναι εξίσου ή λιγότερο αυστηρή από την ποινή που προβλέπεται για το αδίκημα της παρ. 1 του άρθρου 22 του Κανονισμού²³.

Η αρχική πρόταση της Επιτροπής περιλάμβανε ένα ισχυρό υπερεθνικό στοιχείο, δηλαδή αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας να διερευνά και να διώκει ποινικά αδικήματα σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης. Η πρόταση αυτή, πέρα από τις πρακτικές της συνέπειες, είχε και μια ισχυρή συμβολική αξία, καθώς για πρώτη φορά ένας ενωσιακός υπερεθνικός οργανισμός στο χώρο της ποινικής δικαιοσύνης θα εξοπλιζόταν με αποκλειστική αρμοδιότητα. Εντέλει, όμως, λόγω των επιφυλάξεων των κρατών-μελών σχετικά με τις συνέπειες αυτού του συστήματος στα εθνικά συστήματα ποινικής δικαιοσύνης και την πιθανή απώλεια της κυριαρχίας τους στον ευαίσθητο τομέα της διαχείρισης της ποινικής δικαιοσύνης, η πρόταση αυτή δεν επιβίωσε του σταδίου των διαπραγματεύσεων²⁴.

Ήδη, στη μεν παρ. 13 του Προοιμίου του Κανονισμού, ορίζεται ότι αυτός «θεσπίζει **Σύστημα Συντρέχουσας Αρμοδιότητας** μεταξύ της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και των εθνικών αρχών για την καταπολέμηση των εγκλημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, το οποίο βασίζεται στο δικαίωμα ανάληψης υπόθεσης που έχει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία». Στη δε παρ. 58 του Προοιμίου, ορίζεται ότι «η αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας όσον αφορά τις αξιόποινες πράξεις που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης θα πρέπει κατά γενικό κανόνα να έχει προτεραιότητα έναντι των εθνικών διεκδικήσεων αρμοδιότητας, ώστε να διασφαλίζονται η συνοχή και η καθοδήγηση των ερευνών και των διώξεων στο επίπεδο της Ένωσης». Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας καθορίστηκε πλέον ως συντρέχουσα με αυτή των εθνικών εισαγγελικών αρχών και όχι αποκλειστική, παράλληλα όμως δίνεται προτεραιότητα στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, η οποία δύναται να ασκηθεί με το δικαίωμα ανάληψης

²³ Βλ. άρθρο 25 παρ. 3 του Κανονισμού. Η διάταξη για τα αρρήκτως συνδεδεμένα αδικήματα προκάλεσε έντονες διαφωνίες κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων, αφού θεωρήθηκε ως απειλή για την εθνική κυριαρχία. Βλ. στο ίδιο, σ. 9.

²⁴ Βλ. Valsamis Mitsilegas, "European Prosecution between cooperation and integration: The European Public Prosecutor's Office and the rule of law", *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 28/2 (2021), σελ. 248-249, Virginia Tzortzi, *The European Public Prosecutor's Office (EPPO) as the Keystone of the EU Criminal Justice System* (Athens – Thessaloniki, Sakkoulas Publications, 2018), σ. 39.

υπόθεσης²⁵. Πράγματι, όπως θα αναφερθεί παρακάτω²⁶, σε περίπτωση που η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αποφασίσει να ασκήσει το δικαίωμα αυτό, η συντρέχουσα αρμοδιότητα καθίσταται εν τοις πράγμασι αποκλειστική, καθώς οι εθνικές αρχές πρέπει να διαβιβάσουν το σχετικό φάκελο και να απέχουν από την άσκηση οποιασδήποτε περαιτέρω πράξης έρευνας επί της ίδιας υπόθεσης. Εντούτοις, σε περίπτωση που υφίσταται διαφωνία σχετικά με το εάν μια αξιόποινη συμπεριφορά εμπίπτει στο πεδίο της υλικής αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, αρμόδιες να κρίνουν σχετικά είναι οι εθνικές αρχές, οι οποίες είναι αρμόδιες και για την ανάθεση αρμοδιοτήτων για τη δίωξη σε εθνικό επίπεδο²⁷. Ο συνδυασμός των ανωτέρω ρυθμίσεων απεικονίζει το συμβιβασμό μεταξύ της Πρότασης της Επιτροπής για ένα κεντρικό μοντέλο αποκλειστικής αρμοδιότητας και της αντίθετης προτίμησης των Κρατών – Μελών για ένα μοντέλο συνεργασίας λιγότερο ενοποιημένο και πιο διαδραστικό²⁸.

2. Δομή.

Η αρχική πρόταση της Επιτροπής φιλοδοξούσε να εισαγάγει – στα πρότυπα του *Corpus Juris* - μια προσωποκεντρική και συγκεντρωτική δομή, στην οποία κυρίαρχη θέση θα κατείχε το πρόσωπο του Ευρωπαϊού Γενικού Εισαγγελέα. Αντίθετα, ο Κανονισμός ακολούθησε εντέλει ένα μοντέλο με συλλογικά και αποκεντρωμένα χαρακτηριστικά. Η νέα δομή συχνά περιγράφεται ως φέρουσα ένα «υβριδικό» σχήμα, το οποίο συνδυάζει στοιχεία διακυβερνητικά (συνεργασίας) και υπερεθνικά (ενοποίησης)²⁹.

Συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ορίζεται ως «*αδιαίρετος οργανισμός της Ένωσης που λειτουργεί ως ενιαία Εισαγγελία με αποκεντρωμένη δομή*» και οργανώνεται σε δύο επίπεδα³⁰: **(α) το Κεντρικό** (ή Ευρωπαϊκό) **επίπεδο**, αποτελούμενο από την Κεντρική Εισαγγελία, η οποία συγκροτείται από το Συλλογικό Όργανο, τα Μόνιμα Τμήματα, τον Ευρωπαϊό Γενικό Εισαγγελέα με τους Αναπληρωτές

²⁵ Βλ. αντί άλλων Virginia Tzortzi, ό.π., σ. 40.

²⁶ Βλ. Κεφάλαιο Τρίτο, Υποκεφάλαιο Α.

²⁷ Βλ. Παράγραφο 62 του Προοιμίου και άρθρο 25 παρ. 6 Κανονισμού. Στην Ελλάδα, ως αρμόδια αρχή ορίστηκε ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου ή ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου, που εκείνος ορίζει (α. 19 ν. 4786/2021).

²⁸ Βλ. Valsamis Mitsilegas, ό.π., σ. 249.

²⁹ Βλ. αντί άλλων Hans – Holger Herrnfeld, “The EPPO's Hybrid Structure and Legal Framework, Issues of Implementation - a Perspective from Germany”, *Eucri* 2 (2018), σσ. 117-121, Alexandre Met-Domestici, “The Hybrid Architecture of the EPPO, From the Commission's Proposal to the Final Act”, *Eucri* 3 (2017), σσ. 143-149.

³⁰ Άρθρο 8 του Κανονισμού («Δομή της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας»).

του, τους Ευρωπαίους Εισαγγελείς και τον Διοικητικό Διευθυντή και **(β) το Αποκεντρωμένο** (ή Εθνικό) **επίπεδο**, αποτελούμενο από τους Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς. Η μεν Κεντρική Εισαγγελία εδρεύει στο Λουξεμβούργο, ενώ οι Ε.Ε.Ε. παραμένουν στα κράτη μέλη τους.

Σύμφωνα με το ως άνω σχήμα, οι περισσότερες εξουσίες του νέου θεσμού έχουν αποδοθεί στα συλλογικά του όργανα. Συγκεκριμένα, το **Συλλογικό Όργανο** (“College”), αποτελούμενο από έναν ευρωπαίο εισαγγελέα ανά κράτος μέλος και τον Ευρωπαίο Γενικό Εισαγγελέα, ασκεί τις επιτελικές – στρατηγικές εξουσίες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, καθότι έχει τη γενική επίβλεψη των δραστηριοτήτων αυτής και λαμβάνει αποφάσεις για στρατηγικά θέματα, καθώς και για γενικά θέματα που ανακύπτουν από μεμονωμένες υποθέσεις για την εξασφάλιση συνέπειας και αποτελεσματικότητας της διωκτικής πολιτικής αυτής³¹. Αντίστοιχα, οι επιχειρησιακές εξουσίες ασκούνται από τα **Μόνιμα Τμήματα** (“Permanent Chambers”), τα οποία συστήνονται με αποφάσεις του Συλλογικού Οργάνου³². Πέραν του επικεφαλής, σε κάθε Μόνιμο Τμήμα μετέχουν δύο μόνιμα μέλη και ο εποπτεύων την εκάστοτε υπόθεση Ευρωπαίος Εισαγγελέας - όταν λαμβάνονται αποφάσεις επί των εθνικών υποθέσεων που εποπτεύει - χωρίς όμως δικαίωμα ψήφου. Τα Μόνιμα Τμήματα διεκπεραιώνουν το βασικό έργο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, στο βαθμό που παρακολουθούν τις έρευνες και τις διώξεις των Ευρωπαίων Εντεταλμένων Εισαγγελέων, συντονίζουν τις έρευνες και διώξεις σε διασυνοριακές υποθέσεις, εξασφαλίζουν την υλοποίηση των αποφάσεων του Συλλογικού Οργάνου, αποφασίζουν, με βάση πρόταση του Ε.Ε.Ε., για την παραπομπή της υπόθεσης σε δίκη, την αρχειοθέτησή της, την παραπομπή της υπόθεσης στις εθνικές αρχές, αν δεν συνιστά αδίκημα από τα εμπύκτοντα στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, την εκ νέου κίνηση έρευνας αν ανακύψουν νέα στοιχεία ή την ανάληψη της υπόθεσης. Επίσης, δίδουν εντολές και οδηγίες στους Ε.Ε.Ε. για την αποτελεσματική διενέργεια έρευνας,

³¹ Άρθρο 9 παρ. 2 του Κανονισμού. Οι συντάκτες του Κανονισμού είχαν ως πρότυπό τους το αντίστοιχο συλλογικό όργανο της Eurojust. Βλ. Marianne Wade, “The European Public Prosecutor: Controversy Expressed in Structural Form”, σε Tommaso Rafaraci, Rosanna Belfiore (επιμ.), *EU Criminal Justice, Fundamental Rights, Transnational Proceedings and the European Public Prosecutor's Office* (Springer, 2019), σελ. 169.

³² Ήδη με αποφάσεις του Συλλογικού Οργάνου (Απόφαση για τα Μόνιμα Τμήματα, Απόφαση για τη σύνθεση των Μονίμων Τμημάτων) συστήθηκαν, σε πρώτη φάση, 15 Μόνιμα Τμήματα και καθορίστηκε η λειτουργία τους (αριθμός, κατανομή αρμοδιοτήτων, κανόνες χρέωσης των υποθέσεων κ.λπ.). Βλ. Δημήτριου Ζημιανίτη, «Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Η τρέχουσα κατάσταση και οι επί θύραις προκλήσεις», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 24/2 (2021), σελ. 290.

προς το συμφέρον της δικαιοσύνης ή για τη διασφάλιση της συνεκτικής λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας³³.

Οι εξουσίες του **Ευρωπαϊού Γενικού Εισαγγελέα** (“European Chief Prosecutor”) έχουν μειωθεί αισθητά σε σχέση με αυτές που του αποδίδονταν με την πρόταση της Επιτροπής και ο ρόλος του είναι πλέον περισσότερο διευθυντικός και σπάνια περιλαμβάνει επιχειρησιακές ενέργειες³⁴. Συγκεκριμένα, προϊστάται της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, οργανώνει τις εργασίες της, διευθύνει τις δραστηριότητές της και την εκπροσωπεί έναντι των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των κρατών-μελών³⁵. Οι **Ευρωπαίοι Εισαγγελείς** (“European Prosecutors”) λειτουργούν ως σύνδεσμος και δίαυλος επικοινωνίας μεταξύ των Μονίμων Τμημάτων και των Ε.Ε.Ε. και μεριμνούν για τη ροή πληροφοριών από και προς τους Ε.Ε.Ε.. Συγκεκριμένα, ενεργώντας για λογαριασμό του Μόνιμου Τμήματος, εποπτεύουν τις έρευνες και διώξεις για τις οποίες υπεύθυνοι είναι Ε.Ε.Ε. που έχουν επιληφθεί της υπόθεσης στο κράτος μέλος καταγωγής τους και μάλιστα δίδουν εντολές, σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο, στον επιληφθέντα Ε.Ε.Ε. για την αποτελεσματική διενέργεια της έρευνας, προς το συμφέρον της δικαιοσύνης ή προς διασφάλιση της συνεκτικής λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Τέλος, υποβάλλουν προτάσεις λήψης απόφασης στο Μόνιμο Τμήμα, βάσει συναφούς σχεδίου που υποβάλλει ο αρμόδιος Ε.Ε.Ε.³⁶.

B. Ειδικότερα οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς

Σε αυτό το σχήμα, οι **Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς** (“European Delegated Prosecutors”) αποτελούν το αποκεντρωμένο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στα κράτη-μέλη και το τμήμα αυτής που αναμένεται να φέρει εις πέρας το μεγαλύτερο όγκο του έργου της. Συγκεκριμένα, είναι υπεύθυνοι για τις έρευνες και τις διώξεις τις οποίες έχουν κινήσει ή τους έχουν ανατεθεί ή των οποίων έχουν επιληφθεί κάνοντας χρήση του δικαιώματος ανάληψης. Υποστηρίζουν δε εκείνοι κατ’ αρχήν - ή και ο εποπτεύων Ευρωπαίος Εισαγγελέας σε περίπτωση υποθέσεων με βαρύτητα και

³³ Άρθρο 10 του Κανονισμού.

³⁴ Βλ. Alexandre Met-Domestici, ό.π., σ. 144, Peter Csonka, Adam Juszcak & Elisa Sason, ό.π., σσ. 126-128.

³⁵ Άρθρο 11 του Κανονισμού.

³⁶ Άρθρο 12 του Κανονισμού. Βλ. Δημήτριου Ζημιάντη, «Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Η τρέχουσα κατάσταση και οι επί θύραις προκλήσεις», ό.π., σελ. 290.

γενικότερο αντίκτυπο σε επίπεδο ΕΕ - την υπόθεση ενόπιον των εθνικών δικαστηρίων. Ακολουθούν τις οδηγίες και εντολές των Μονίμων Τμημάτων και του εποπτεύοντος Ευρωπαϊού Εισαγγελέα και αναφέρουν σε εκείνους όλες τις κρίσιμες εξελίξεις, όσον αφορά στις υποθέσεις της ευθύνης τους, ώστε να ληφθούν οι κατάλληλες αποφάσεις σε κεντρικό επίπεδο, σχετικά με την πρόοδο ή την αρχειοθέτηση της υπόθεσης ή τη διαβίβασή της στις εθνικές αρχές³⁷.

Οι Ε.Ε.Ε. είναι τουλάχιστον δύο ανά κράτος μέλος, ο αριθμός τους, όμως, καθώς και η λειτουργική και τοπική αρμοδιότητά τους εντός αυτού συμφωνείται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές και τον Γενικό Ευρωπαϊό Εισαγγελέα. Διορίζονται από το Συλλογικό Όργανο κατόπιν πρότασης του Ευρωπαϊού Γενικού Εισαγγελέα και αφού προηγηθεί μια πρώτη επιλογή τους από τα κράτη - μέλη³⁸.

Από τη σύντομη αυτή περιγραφή των καθηκόντων και της θέσης του Ε.Ε.Ε. στο οικοδόμημα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ήδη ανακύπτει το ερώτημα εάν πρόκειται για έναν πραγματικά Ευρωπαϊό (υπερεθνικό) Εισαγγελέα ή απλώς για έναν εθνικό Εισαγγελέα που «αποσπάται» για σύντομο χρονικό διάστημα στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Στο ερώτημα αυτό θα αποπειραθούμε να απαντήσουμε, αφού προηγουμένως εξετάσουμε τις λειτουργικές αρμοδιότητες των Ε.Ε.Ε. στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο.

Κεφάλαιο τρίτο: Οι λειτουργικές αρμοδιότητες των Ευρωπαϊών Εντεταλμένων Εισαγγελέων και η άσκησή τους στην ελληνική ποινική διαδικασία

Όπως έχει ήδη επισημανθεί³⁹, μολονότι δεν διακηρύσσεται ρητά στον Κανονισμό, η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας έχει βασιστεί στο Εισαγγελικό μοντέλο (“Prosecutorial model”), το οποίο πλέον ακολουθούν οι περισσότερες χώρες της Ε.Ε.. Σύμφωνα με το εν λόγω μοντέλο, ο Εισαγγελέας βρίσκεται στο κέντρο της προδικασίας, έχει δε την εξουσία να αποφασίζει την κατεύθυνση που θα ακολουθήσει η έρευνα και να διευθύνει την αστυνομία και τις άλλες αρχές επιβολής του νόμου. Για ορισμένα πιο επαχθή μέτρα δικονομικού καταναγκασμού, ο εισαγγελέας ενδεχομένως

³⁷ Άρθρο 13 παρ. 1 Κανονισμού. Βλ. Δημήτριου Ζημιανίτη, «Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Η τρέχουσα κατάσταση και οι επί θύραις προκλήσεις», ό.π., σελ. 290.

³⁸ Άρθρα 13 παρ. 2 και 17 Κανονισμού.

³⁹ Βλ. Όλγα Τσόλκα, ό.π., σελ. 310, Anna Laura Claes, Anne Werding & Vanessa Franssen, “The Belgian Juge d’ Instruction and the EPPO Regulation: (Ir)Reconcilable?”, *European Papers*, 6/1 (2021), σσ. 357-389.

να είναι υποχρεωμένος να εξασφαλίσει την άδεια ενός δικαστή⁴⁰. Εντούτοις, άλλα συστήματα ηπειρωτικού δικαίου διατηρούν ένα μοντέλο στο οποίο οι εξουσίες στην προδικασία μοιράζονται μεταξύ του εισαγγελέα και του ανακριτή. Σε αυτά τα συστήματα, ο ανακριτής δεν επιτρέπει απλώς τα ερευνητικά μέτρα, αλλά μπορεί κυριολεκτικά να διενεργεί ο ίδιος τη «δικαστική» έρευνα και να αποφασίζει για την πορεία της. Το σύστημα αυτό ακολουθείται – εκτός από τη χώρα μας - στο Βέλγιο, τη Γαλλία, το Λουξεμβούργο και την Ισπανία⁴¹.

Σύμφωνα με το ως άνω πρότυπο του «Εισαγγελικού μοντέλου» καταγράφηκαν και οι αρμοδιότητες των Ε.Ε.Ε. στον Κανονισμό, καθιστώντας αυτούς κυρίαρχους της προδικασίας στο αποκεντρωμένο επίπεδο. Η κυριαρχία τους αυτή δεν είναι απεριόριστη, καθώς τελούν αφ' ενός υπό την εποπτεία του Ευρωπαϊού Εισαγγελέα του κράτους μέλους καταγωγής τους, αφ' ετέρου υπό την καθοδήγηση του μόνιμου τμήματος που έχει αναλάβει την υπόθεση που χειρίζονται, το οποίο μάλιστα είναι και εκείνο που αποφασίζει για την τύχη της υπόθεσης μετά το πέρας των ερευνών⁴². Για το λόγο αυτό έχει αναφερθεί ότι, αν και απολαμβάνουν εξωτερική ανεξαρτησία, δεν κατοχυρώνεται η εσωτερική τους ανεξαρτησία⁴³.

Οι προϋποθέσεις και ο τρόπος άσκησης των ως άνω αρμοδιοτήτων τους περιγράφεται ιδίως στο Κεφάλαιο V του Κανονισμού («Διαδικαστικοί Κανόνες σχετικά με τις Έρευνες, τα Μέτρα Έρευνας, τη Δίωξη και τα Εναλλακτικά αντί της δίωξης μέτρα»). Όπως θα καταδειχθεί στην ανάλυση που ακολουθεί, οι κανόνες αυτοί παρουσιάζουν πολλές αοριστίες και κενά. Και δεν θα μπορούσε να είναι διαφορετικά, αφού οι διαδικασίες που περιγράφουν θα πρέπει να εφαρμοστούν σε είκοσι δύο κράτη μέλη, με διαφορετικά συστήματα ποινικής δικαιοσύνης το καθένα. Ο ενωσιακός νομοθέτης, στην προσπάθειά του να μη θίξει *«τα εθνικά συστήματα των κρατών μελών*

⁴⁰ Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα του εν λόγω μοντέλου αποτελεί ίσως η Γερμανία, όπου, ύστερα από τον τροποποιητικό νόμο του 1974 και την κατάργηση του θεσμού του ανακριτή, η συγκέντρωση του αποδεικτικού υλικού ανήκει στη λειτουργική αρμοδιότητα του εισαγγελέα, ο οποίος ενεργεί ο ίδιος ή δια της αστυνομίας τη λεγόμενη «ερευνητική διαδικασία». Αρμόδιο όργανο όμως για την έκδοση διατάξεων σχετικά με τη διενέργεια μέτρων δικονομικού καταναγκασμού παραμένει ο δικαστής της ανάκρισης. Αντίστοιχο σύστημα ακολουθείται και στην Αυστρία, όπου, μετά την κατάργηση του Ανακριτή από το 2004/2007, επίσης δημιουργήθηκε μια ενιαία ανακριτική διαδικασία, στο πλαίσιο της οποίας κυριαρχεί λειτουργικά ο εισαγγελέας, επιφυλασσόμενων πάλι των δικονομικών μέτρων που προσβάλλουν συνταγματικά προστατευόμενα ατομικά δικαιώματα, όπου απαιτείται απόφαση δικαστηρίου. Βλ. Αιτιολογική Έκθεση ν. 4620/2019, σελ. 14-16.

⁴¹ Βλ. Anna Laura Claes, Anne Werding & Vanessa Franssen, ό.π., σ. 360.

⁴² Άρθρο 13 παρ. 1 εδ. γ' Κανονισμού.

⁴³ Βλ. Christoph Burchard σε Hans – Holger Herrfeld, Dominik Brodowski & Christoph Burchard, *European Public Prosecutor's Office, Regulation (EU) 2017/1939 implementing enhanced cooperation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office ("the EPPO")*, *Article-by-Article Commentary* (Nomos, 2021), σελ. 100.

σχετικά με τον τρόπο οργάνωσης των ποινικών ερευνών» (σκέψη 15 του Προοιμίου) και στη μέριμνά του, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, «για την ελάχιστη δυνατή παρέμβασή του στις έννομες τάξεις και στις θεσμικές δομές των κρατών μελών» (σκέψη 12 του Προοιμίου), υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει το όραμα των συντακτών του “Corpus Juris” για μια ενιαία ευρωπαϊκή ποινική δικονομία και να παραπέμψει σε πολλά σημεία του στο εθνικό δίκαιο, εγείροντας ζητήματα συνοχής και ασφάλειας του δικαίου⁴⁴.

Οι Ε.Ε.Ε. από τη μια πλευρά ενεργούν για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, από την άλλη πλευρά όμως έχουν τις ίδιες εξουσίες με τους εθνικούς εισαγγελείς, όσον αφορά την έρευνα, τη δίωξη και την παραπομπή των υποθέσεων ενώπιον της δικαιοσύνης⁴⁵. Για το λόγο αυτό συχνά τους αποδίδεται από τους σχολιαστές και ο χαρακτηρισμός “double – hatted” («διπλού καπέλου»)⁴⁶. Με τον τρόπο αυτό, οι Ε.Ε.Ε. αντλούν άμεσα μεν τις «ευρωπαϊκές» εξουσίες τους από τον Κανονισμό, έμμεσα δε τις εξουσίες των εθνικών εισαγγελέων, μέσω της εξομοίωσής τους με αυτούς και της παραπομπής στο εθνικό τους δίκαιο, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 1 του Κανονισμού. Η απονομή μάλιστα των εξουσιών των εθνικών εισαγγελέων γίνεται απευθείας από τον Κανονισμό, χωρίς να απαιτείται η θέσπιση σχετικής εφαρμοστικής διάταξης⁴⁷. Για λόγους επιστημονικής ακρίβειας πάντως, πρέπει να διευκρινισθεί ότι η έκφραση του «διπλού καπέλου» ισχύει κυριολεκτικά

⁴⁴ Βλ. Όλγα Τσόλκα, *ό.π.*, σελ. 309. Η πλέον χαρακτηριστική παραπομπή στο εθνικό δίκαιο γίνεται στο άρθρο 45 παρ. 2 του Κανονισμού, όπου ορίζεται ότι ο επιληφθείς ΕΕΕ «χειρίζεται τη δικογραφία σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους του».

⁴⁵ Άρθρο 13 παρ. 1 εδ. α' Κανονισμού. Εμφανής είναι στο σημείο αυτό η επίδραση της αρχής της εξομοίωσης, ήτοι της ισοδύναμης προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης με αυτήν που παρέχουν τα κράτη μέλη στα δικά τους οικονομικά συμφέροντα. Η αρχή αυτή αναπτύχθηκε αρχικά από το ΔΕΚ με την απόφαση 68/1988 της 21^{ης} Σεπτεμβρίου 1989, στην υπόθεση του «Γιουγκοσλαβικού Καλαμποκιού» (σκέψεις 24-25), ως απορρέουσα από την αρχή της Καλόπιστης Συνεργασίας, η οποία προβλέπεται πλέον στο άρθρο 4 παρ. 3 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 10 ΣΕΚ/Α, πρώην άρθρο 5 της ΣΕΚ). Κατόπιν δε καταχωρήθηκε και στο πρωτογενές δίκαιο, με το άρθρο 209^Α της ΣΕΚ, όπως αυτό τροποποιήθηκε από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, ήδη δε διακηρύσσεται στη διάταξη του άρθρου 325 παρ. 2 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 280 ΣΕΚ) που αναφέρεται στην προστασία των Οικονομικών Συμφερόντων της Ένωσης. Βλ. Μαρία Καϊάφα – Γκμπάντι, «Η ποινική αντιμετώπιση των προσβολών των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των συνοδευτικών τους αδικημάτων – Ν. 2803/2000», σε Μαρία Καϊάφα – Γκμπάντι (Επιμέλεια), *Οικονομικό Έγκλημα και Διαφθορά στο Δημόσιο Τομέα, Τόμος 1: Αξιολόγηση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου* (Αθήνα, Δίκαιο & Οικονομία, 2014), σελ. 459-460, Όλγα Τσόλκα, «Η πορεία προς το Corpus Juris», σε Κουράκη Ν. (επιμ.), *Τιμητικός Τόμος για τον καθηγητή Δ. Σπινέλλη* (2001), σελ. 1167-1206, ιδίως σελ. 1169-1173.

⁴⁶ Βλ. αντί άλλων Alexandre Met-Domestici, *ό.π.*, σ. 146, Valsamis Mitsilegas & Fabio Giuffrida, *ό.π.*, σ. 5. Προβλέπεται μάλιστα και η δυνατότητά τους να ασκούν καθήκοντα και ως εθνικοί εισαγγελείς, εφ' όσον αυτό δεν εμποδίζει τις υποχρεώσεις τους έναντι της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας (άρθρο 13 παρ. 3 Κανονισμού).

⁴⁷ Όπως προκύπτει από τη διατύπωση της διάταξης του άρθρου 13 παρ. 1 του Κανονισμού («έχουν τις ίδιες εξουσίες» και όχι «τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι έχουν τις ίδιες εξουσίες»). Βλ. Christoph Burchard σε Hans – Holger Herrfeld, Dominik Brodowski & Christoph Burchard, *ό.π.*, σελ. 103.

μόνο στις περιπτώσεις των εισαγγελέων που, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 3 του Κανονισμού, ασκούν και καθήκοντα εθνικού εισαγγελέα⁴⁸. Κατά τα λοιπά, ο Ε.Ε.Ε. σε κάθε περίπτωση, ακόμα δηλαδή και όταν ασκεί εξουσίες που απονέμονται στους εθνικούς εισαγγελείς, δεν ενεργεί ως εθνικός εισαγγελέας, αλλά για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας⁴⁹.

Μιλώντας για το εφαρμοστέο δίκαιο στις έρευνες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ιδιαίτερης μνείας πρέπει να τύχει η αρχή της καλόπιστης συνεργασίας των κρατών μελών. Η εν λόγω αρχή, ούσα κατοχυρωμένη στο πρωτογενές δίκαιο (άρθρο 4 παρ. 3 ΣΕΕ), πρέπει να λαμβάνεται ούτως ή άλλως υπόψη κατά την εφαρμογή τόσο του Κανονισμού, όσο και των εφαρμοστικών αυτού διατάξεων του εθνικού δικαίου εκάστου κράτους – μέλους⁵⁰. Επειδή όμως, όπως φαίνεται από την ίδια τη δομή της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, η ειλικρινής, άμεση και ανεμπόδιστη συνεργασία της με τις εθνικές – ιδίως εισαγγελικές – αρχές αποτελεί προαπαιτούμενο για τη γρήγορη και αποτελεσματική λειτουργία της, η σημασία της εν λόγω αρχής και η υποχρέωση παροχής ενεργής συνδρομής και στήριξης κατά τις έρευνες και διώξεις που διενεργεί η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία τονίζονται τόσο στο άρθρο 5 παρ. 6 του Κανονισμού («Βασικές αρχές που διέπουν τις δραστηριότητες»), όσο και στην παρ. 14 του Προοιμίου αυτού⁵¹.

Τέλος, εφαρμοστέος κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του Ε.Ε.Ε. τυγχάνει και ο Κανονισμός Διαδικασίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας (εφεξής: ΚανΔιαδ), ο οποίος εγκρίθηκε στις 12-10-2020 από το Συλλογικό Όργανο, κατόπιν πρότασης της Ευρωπαϊκής Γενικής Εισαγγελέως⁵². Ο Κανονισμός Διαδικασίας συμπληρώνει τις διατάξεις του Κανονισμού και είναι δεσμευτικός για την Κεντρική Εισαγγελία, το προσωπικό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και τους Ε.Ε.Ε.⁵³.

⁴⁸ Επιλογή που δεν ακολούθησε ο Έλληνας νομοθέτης, ο οποίος με την ΥΑ υπ' αριθμ. 13530/26-3-2021 του Υπουργού Δικαιοσύνης (ΦΕΚ Β' 1202/29-3-2021), εκδοθείσα κατόπιν νομοθετικής εξουσιοδότησης του άρθρου 11 ν. 4786/2021, όρισε ότι οι έλληνες Ε.Ε.Ε. θα είναι «πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης».

⁴⁹ Άρθρο 13 παρ. 1 Κανονισμού. Γι' αυτό και – στα πλαίσια του ίδιου παραλληλισμού – λέγεται ότι ο Ε.Ε.Ε. φοράει πάντα ένα καπέλο, το Ευρωπαϊκό, αποτελούμενο όμως από δύο υλικά. Βλ. Christoph Burchard σε Hans – Holger Herrfeldt, Dominik Brodowski & Christoph Burchard, ό.π., σελ. 103.

⁵⁰ Βλ. Virginia Tzortzi, ό.π., σσ. 40-41, Alexandre Met-Domestici, ό.π., σ. 147.

⁵¹ Βλ. Peter Csonka, Adam Juszcak & Elisa Sason, ό.π., σ. 126.

⁵² Ο εν λόγω Κανονισμός, διαθέσιμος στην ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας (<https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2020-12/2020.003%20IRP%20-%20final.pdf>), εκδόθηκε με την υπ' αριθμ. 3/2020 Απόφαση του Συλλογικού Οργάνου της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 21 του Κανονισμού.

⁵³ Άρθρο 1 παρ. 2 ΚανΔιαδ.

A. Άσκηση της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας

Σύμφωνα με τον Κανονισμό⁵⁴, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ασκεί την αρμοδιότητά της είτε κινώντας έρευνα είτε ασκώντας το δικαίωμα ανάληψης υπόθεσης (κατωτ. υπο-ενότητα 2). Αμφότερες αυτές οι διαδικαστικές πράξεις επιφέρουν συγκεκριμένες έννομες συνέπειες (κατωτ. υπο-ενότητα 3). Της κίνησης έρευνας ή της άσκησης του δικαιώματος ανάληψης προηγούνται συγκεκριμένες διαδικασίες (κατωτ. υπο-ενότητα 1). Ο έλληνας νομοθέτης άφησε ουσιαστικά αρρυθμιστο το δικονομικό στάδιο μέχρι την έναρξη των ερευνών ή την ανάληψη της υπόθεσης (κατωτ. υπο-ενότητα 4).

1. Τι προηγείται: Γνωστοποίηση, Καταχώριση και Επαλήθευση

Λογική προϋπόθεση για την άσκηση της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας είναι η **γνωστοποίηση**, στα όργανα αυτής, περί της ύπαρξης υπονοιών για την τέλεση ενός αδικήματος που εμπίπτει στην εν λόγω αρμοδιότητα, η λεγόμενη “*notitia criminis*”. Οι φορείς οι οποίοι υποχρεούνται σε σχετική ενημέρωση, το περιεχόμενο αυτής και η διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί αποτελεί το αντικείμενο του άρθρου 24 του Κανονισμού. Η γνωστοποίηση δύναται να απευθύνεται είτε στο Κεντρικό Γραφείο είτε στο Γραφείο των Ε.Ε.Ε. του οικείου κράτους μέλους⁵⁵.

Ο ενωσιακός νομοθέτης διακρίνει δύο περιπτώσεις υποχρέωσης γνωστοποίησης, οι οποίες αντιστοιχούν στις δυο εκδοχές άσκησης αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας (κίνηση ερευνών – άσκηση δικαιώματος ανάληψης). Από τη μια πλευρά, λοιπόν, υφίσταται μια γενική υποχρέωση γνωστοποίησης πληροφοριών την οποία υπέχουν τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμοί της Ένωσης, καθώς και οι αρμόδιες σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο αρχές⁵⁶. Η γνωστοποίηση αυτή λαμβάνει χώρα ανεξαρτήτως της ύπαρξης κάποιας έρευνας, σε ευρωπαϊκό ή εθνικό πλαίσιο και θυμίζει την «υποχρέωση για την ανακοίνωση αξιόποινης πράξης» του άρθρου 38 του δικού μας Κ.Π.Δ.. Από την άλλη πλευρά, την ίδια υποχρέωση έχουν οι δικαστικές αρχές ή οι αρχές επιβολής του νόμου ενός κράτους μέλους, σε περίπτωση που εκτιμούν, είτε κατά την έναρξη, είτε κατά τη διάρκεια μιας έρευνάς τους, ότι αυτή αφορά σε

⁵⁴ Άρθρο 25 παρ. 1 εδ. α' («Άσκηση της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας»).

⁵⁵ Το άρθρο 24 του Κανονισμού σιωπά ως προς τον αποδέκτη της γνωστοποίησης, πρόκειται δε για ένα από τα λίγα άρθρα του Κανονισμού που αναφέρονται γενικά στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και όχι σε συγκεκριμένο όργανο αυτής. Βλ. Hans – Holger Herrnfeld σε Hans – Holger Herrnfeld, Dominik Brodowski & Christoph Burchard, ό.π., σελ. 181.

⁵⁶ Άρθρο 24 παρ. 1 του Κανονισμού. Βλ. στο ίδιο, ό.π., σελ. 181.

αξιόποινη πράξη εμπίπτουσα στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας⁵⁷. Στην περίπτωση αυτή, ορίζεται ρητά στον Κανονισμό ότι η γνωστοποίηση αυτή έχει ως σκοπό της να μπορέσει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία να αποφασίσει αν θα ασκήσει το δικαίωμα ανάληψης της υπόθεσης σύμφωνα με το άρθρο 27 του Κανονισμού⁵⁸. Τέλος, αν και δεν ορίζεται ρητά στον Κανονισμό, παρά μόνο στο Προοίμιο αυτού, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία μπορεί να λαμβάνει ή να συλλέγει πληροφορίες και από άλλες πηγές, όπως λ.χ. από ιδιώτες⁵⁹.

Στη συνέχεια λαμβάνει χώρα **καταχώριση** των σχετικών πληροφοριών στο Σύστημα Διαχείρισης Υποθέσεων (εφεξής: ΣΔΥ) (Case Management System – CMS)⁶⁰ και ακολουθεί η επαλήθευσή τους. Ο Κανονισμός σιωπά ως προς την ακολουθητέα διαδικασία κατά την καταχώριση και επαλήθευση των πληροφοριών και αρκείται σε μια γενική παραπομπή στον Κανονισμό Διαδικασίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας⁶¹. Αν και η επιλογή αυτή θεωρήθηκε ότι στόχευε στο να δώσει μεγαλύτερη ευελιξία στην

⁵⁷ Άρθρο 24 παρ. 2 του Κανονισμού.

⁵⁸ Μάλιστα σε περίπτωση που η ως άνω ενημέρωση δεν λάβει χώρα για οποιοδήποτε λόγο, αλλά η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία λάβει γνώση με οποιοδήποτε τρόπο για τη διενέργεια μιας τέτοιας έρευνας, λ.χ. από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, δύναται, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 27 παρ. 3 του Κανονισμού, να ζητήσει με δική της πρωτοβουλία από τις εθνικές αρχές να προβούν στην ενημέρωση του άρθρου 24 παρ. 2 του Κανονισμού.

⁵⁹ Βλ. παράγραφο 49 Προοιμίου. Μάλιστα, αξιοσημείωτο είναι ότι έχει ήδη τεθεί σε λειτουργία στην ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας σχετικό ηλεκτρονικό έντυπο με τίτλο «Report a Crime (Καταγγελία εγκλήματος)», διαθέσιμο σε όλες τις γλώσσες της Ένωσης, με τη βοήθεια του οποίου μπορεί οποιοσδήποτε (πολίτης της ΕΕ ή πολίτης τρίτων χωρών, ιδιώτης ή νομική οντότητα) να καταγγείλει ένα έγκλημα στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, εφόσον υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι έχει τελεσθεί αξιόποινη πράξη που θίγει τα οικονομικά συμφέροντα της Ε.Ε. Βλ. ιστότοπο <https://www.eppo.europa.eu/el/kataggelia-egklimatos-stin-eyropaiki-eisaggelia> (τελευταία πρόσβαση: 18-12-2021).

⁶⁰ Το ΣΔΥ, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 44 παρ. 4 του Κανονισμού, είναι οργανωμένο σε τρία επίπεδα: (α) το Μητρώο (“Register”) των πληροφοριών που λαμβάνει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία σύμφωνα με το άρθρο 24, συμπεριλαμβανομένης κάθε απόφασης που αφορά τις πληροφορίες αυτές (βλ. και διάταξη του άρθρου 38 παρ. 1 Καν.Διαδ); (β) τον Κατάλογο (“Index”) όλων των δικογραφιών και (γ) τις Πληροφορίες από τις δικογραφίες που έχουν αποθηκευτεί ηλεκτρονικά στο σύστημα διαχείρισης υποθέσεων σύμφωνα με το άρθρο 45 παράγραφος 3 του Κανονισμού. Βλ. σχετικά Pedro Perez Enciso, “Exchange and Processing of Information Between the European Public Prosecutor's Office and National Authorities. The Case Management System”, σε L. Bachmaier Winter (Επιμ.), *The European Public Prosecutor's Office, The Challenges Ahead*, Legal Studies in International, European and Comparative Criminal Law, vol 1. (Springer, 2018), σ. 261. Στις δε διατάξεις του άρθρου 38 παρ. 2-3 Καν.Διαδ περιγράφονται αναλυτικότερα τα στοιχεία που καταχωρούνται στο Μητρώο, στα οποία συμπεριλαμβάνονται (α. 38 παρ. 3 εδ. δ' Καν.Διαδ) τα κράτη μέλη στα οποία επικεντρώνεται η εγκληματική δραστηριότητα, όπου φέρονται ότι διαπράχθηκαν, αντίστοιχα, οι περισσότερες αξιόποινες πράξεις, εάν έχουν διαπραχθεί περισσότερες από μία. Το στοιχείο αυτό είναι απαραίτητο, προκειμένου, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 38 παρ. 5 Καν.Διαδ, το ΣΔΥ να ενημερώσει τους ευρωπαίους εισαγγελέες των αντίστοιχων κρατών – μελών. Ήδη από τις προαναφερθείσες διατάξεις φαίνεται η σημασία που έχει το ΣΔΥ για τη γρήγορη και αποτελεσματική λειτουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Όπως έχει αναφερθεί, «αποτελεί το μέσο διασύνδεσης του κεντρικού και αποκεντρωμένου σκέλους της και το διαύλο αμφίδρομης ροής των πληροφοριών επί των υποθέσεων της αρμοδιότητάς της». Βλ. Δημήτριου Ζημιανίτη, «Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Η τρέχουσα κατάσταση και οι επί θύραις προκλήσεις», ό.π., σελ. 291.

⁶¹ Άρθρο 24 παρ. 6 του Κανονισμού.

Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, κρίθηκε από σχολιαστές ως ένα από τα αδύναμα σημεία του Κανονισμού⁶². Εντέλει, ο Κανονισμός Διαδικασίας ρύθμισε τις δέουσες λεπτομέρειες της καταχώρισης και επαλήθευσης των πληροφοριών στα άρθρα 38-40 αυτού⁶³.

Στόχος της **επαλήθευσης** είναι να εκτιμηθεί το κατά πόσο συντρέχουν λόγοι να κινηθεί έρευνα ή να ασκηθεί το δικαίωμα ανάληψης υπόθεσης. Όσον αφορά την επαλήθευση, προβλέπεται ότι ο ευρωπαίος εισαγγελέας του κράτους – μέλους στο οποίο επικεντρώνεται η εγκληματική δραστηριότητα, αναθέτει αυτήν σε κάποιον από τους Ε.Ε.Ε. της χώρας του⁶⁴. Αναλυτικότερα στη διαδικασία της επαλήθευσης αναφέρεται το άρθρο 40 Καν. Διαδ., σύμφωνα με το οποίο, κατά την επαλήθευση με σκοπό την έναρξη έρευνας, εκτιμώνται εάν η καταγγελλόμενη συμπεριφορά εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, καθώς και η κατ' αρχήν ουσιαστική και νομική βασιμότητα της καταγγελίας⁶⁵. Εξάλλου, κατά την επαλήθευση για τους σκοπούς ανάληψης της υπόθεσης αξιολογούνται, επιπλέον των ως άνω στοιχείων, (α) η ωριμότητα της έρευνας, (β) η συνάφεια της έρευνας ως προς τη διασφάλιση της συνοχής της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας όσον αφορά την έρευνα και δίωξη, (γ) οι διασυνοριακές πτυχές της έρευνας και (δ) η ύπαρξη οποιουδήποτε άλλου ειδικού λόγου που υποδηλώνει ότι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία είναι καταλληλότερη για να συνεχίσει την έρευνα⁶⁶.

Όσον αφορά το ειδικότερο περιεχόμενο των ενεργειών του Ε.Ε.Ε. κατά τη διάρκεια της επαλήθευσης, στον Κανονισμό Διαδικασίας αναφέρεται ότι αξιοποιούνται όλες οι πηγές πληροφοριών που διαθέτει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, καθώς και οι πηγές που διαθέτει ο Ε.Ε.Ε. σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο⁶⁷. Εξάλλου, στη θεωρία γίνεται δεκτό ότι αυτές δύνανται να περιλαμβάνουν άντληση πληροφοριών από βάσεις δεδομένων, εθνικές ή ενωσιακών οργάνων και οργανισμών (πρβλ. άρθρο 43 Κανονισμού) ή παροχή πληροφοριών, αναλύσεων και εμπειρογνωσίας από την OLAF (πρβλ. άρθρο 101 παρ. 3 περ. α' Κανονισμού), όχι όμως και μέτρα

⁶² Βλ. Hans – Holger Herrmfeld σε Hans – Holger Herrmfeld, Dominik Brodowski & Christoph Burchard, *ό.π.*, σελ. 194.

⁶³ Χωρίς πάντως και ο Καν. Διαδ να προσδιορίζει ποιο όργανο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας προβαίνει στην καταχώριση.

⁶⁴ Άρθρο 39 παρ. 2 Καν. Διαδ. Όταν η κοινοποίηση απευθύνεται σε περισσότερους Ευρωπαίους Εισαγγελεείς, αυτοί διαβουλεύονται και αποφασίζουν από κοινού, ενώ σε περίπτωση μη επίτευξης συμφωνίας μεταξύ τους, αποφασίζει ο Ευρωπαίος Γεν. Εισαγγελέας (α. 39 παρ. 3 Καν. Διαδ.), προφανώς σύμφωνα με τον κανόνα κατανομής αρμοδιότητας μεταξύ των ΕΕΕ περισσότερων κρατών – μελών που εισάγει το άρθρο 26 παρ. 4 του Κανονισμού.

⁶⁵ Άρθρο 40 παρ. 1 Καν. Διαδ.

⁶⁶ Άρθρο 40 παρ. 2 Καν. Διαδ.

⁶⁷ Άρθρο 40 παρ. 3 Καν. Διαδ.

έρευνας σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 30 του Κανονισμού, τα οποία προϋποθέτουν επίσημη κίνηση ερευνών ή ανάληψη υπόθεσης σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 26 παρ. 1 του Κανονισμού⁶⁸. Από όλα τα ανωτέρω γίνεται κατανοητό ότι πρόκειται για ένα στάδιο άτυπης – με την έννοια ότι δεν περιλαμβάνει τη διενέργεια των προαναφερθεισών ερευνητικών πράξεων - συγκέντρωσης πληροφοριών. Άλλωστε, στο εν λόγω στάδιο δεν έχει ακόμα ανοίξει σχετικός φάκελος δικογραφίας.

2. Κίνηση Ερευνών και Ανάληψη υπόθεσης: Διαδικασία και κριτήρια

Η Κίνηση ερευνών και η Ανάληψη υπόθεσης αποτελούν δύο από τις πιο σημαντικές λειτουργικές αρμοδιότητες του Ε.Ε.Ε., καθώς σηματοδοτούν το άνοιγμα του φακέλου της δικογραφίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας⁶⁹.

α. Ένας Ε.Ε.Ε. κινεί έρευνα υπό τις ακόλουθες δύο προϋποθέσεις⁷⁰: (i) Αφ' ενός, θα πρέπει να *«υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να πιστεύεται ότι τελείται ή έχει τελεστεί αξιόποινη πράξη που εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας»*. Η φράση αυτή προφανώς αναφέρεται τόσο στην ουσιαστική, όσο και στη νομική βασιμότητα των καταγγελλομένων πραγματικών περιστατικών, με δεδομένο άλλωστε ότι αυτές αποτελούν αντικείμενο και της διαδικασίας επαλήθευσης⁷¹. Αν και η έννοια της *«κίνησης ερευνών»* θα μπορούσε να θεωρηθεί μια αυτόνομη έννοια του ενωσιακού δικαίου⁷², ο Κανονισμός περιλαμβάνει ρητή παραπομπή στα εθνικά δίκαια των κρατών μελών όσον αφορά την αξιολόγηση των προαναφερθέντων *«βάσιμων λόγων»*. Επομένως εφαρμοστέο τυγχάνει εν προκειμένω το εθνικό δίκαιο του Ε.Ε.Ε. που λαμβάνει την απόφαση να κινήσει έρευνα, σύμφωνα με το οποίο θα κριθεί και ο βαθμός πιθανολόγησης ότι το υπό έρευνα αδίκημα τελείται ή έχει τελεσθεί⁷³. (ii) Αφ' ετέρου, θα πρέπει το κράτος μέλος του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε. να έχει διεθνή δικαιοδοσία για την εν λόγω αξιόποινη πράξη, σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο.

β. Στην περίπτωση της άσκησης του δικαιώματος ανάληψης υπόθεσης⁷⁴, οι δικαστικές αρχές ή οι αρχές επιβολής του νόμου του κράτους μέλους του Ε.Ε.Ε., στον οποίο ανατέθηκε από τον επιληφθέντα Ευρωπαϊό Εισαγγελέα η επαλήθευση των

⁶⁸ Βλ. Hans – Holger Herrnfeld σε Hans – Holger Herrnfeld, Dominik Brodowski & Christoph Burchard, *ό.π.*, σελ. 189-190.

⁶⁹ Άρθρο 41 ΚανΔιαδ.

⁷⁰ Άρθρο 26 του Κανονισμού.

⁷¹ Βλ. ανωτέρω υπο-ενότητα Α 1 του παρόντος κεφαλαίου.

⁷² Βλ. Hans – Holger Herrnfeld σε Hans – Holger Herrnfeld, Dominik Brodowski & Christoph Burchard, *ό.π.*, σελ. 215.

⁷³ Βλ. στο ίδιο, σελ. 216.

⁷⁴ Στα αγγλικά: “Right of evocation”, στα γαλλικά: “Droit d’ évocation”.

υποβληθέντων από το κράτος μέλος πληροφοριών, έχουν ήδη κινήσει έρευνα για αξιόποινη πράξη εμπίπτουσα στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας⁷⁵. Το στοιχείο αυτό προφανώς οδήγησε τον ενωσιακό νομοθέτη να παραλείψει τη ρητή αναφορά στις προϋποθέσεις της (ουσιαστικής και νομικής) βασιμότητας της υπόθεσης και της εθνικής δικαιοδοσίας, κατά την ανάληψη υπόθεσης από τον Ε.Ε.Ε.. Εύλογο όμως είναι να υποθέσουμε ότι οι προϋποθέσεις αυτές θα ελεγχθούν και πάλι από τον Ε.Ε.Ε.⁷⁶. Κατά την ανάληψη μιας υπόθεσης, η έρευνα συνεχίζεται από το ίδιο διαδικαστικό στάδιο στο οποίο βρισκόταν⁷⁷.

Ένα μείζον ζήτημα το οποίο χρήζει σχολιασμού είναι εάν κατά την κίνηση ερευνών ή/και την άσκηση του δικαιώματος ανάληψης ισχύει η **αρχή της νομιμότητας ή της σκοπιμότητας**, ήτοι εάν η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, στις περιπτώσεις που έχει πράγματι αρμοδιότητα, σύμφωνα με τους κανόνες κατανομής αρμοδιότητας των διατάξεων των άρθρων 22 (καθ' ύλην), 23 (κατά τόπο και έναντι προσώπων) και 25 παρ. 2-3 του Κανονισμού, είναι υποχρεωμένη να την ασκήσει (ή όχι). Εν προκειμένω, έχει υποστηριχθεί ότι υφίσταται διαφοροποίηση μεταξύ των δύο τρόπων άσκησης της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και ότι στη μεν κίνηση ερευνών εφαρμόζεται η αρχή της νομιμότητας, στη δε άσκηση του δικαιώματος ανάληψης η αρχή της σκοπιμότητας⁷⁸. Πράγματι, η άποψη αυτή στηρίζεται από τα εξής επιχειρήματα: **(α)** Η παρ. 66 του Προοιμίου ορίζει ότι *«Με γνώμονα την προστασία της ασφάλειας δικαίου και προκειμένου να παταχθούν αποτελεσματικά οι αξιόποινες πράξεις που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, οι δραστηριότητες έρευνας και δίωξης της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας θα πρέπει να διέπονται από την αρχή της νομιμότητας, δυνάμει της οποίας η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία εφαρμόζει αυστηρά τους κανόνες του παρόντος κανονισμού που αφορούν ιδίως την αρμοδιότητα και την άσκηση της [...]»*. Όμως, δεν αναφέρεται στην παράγραφο αυτή η άσκηση του δικαιώματος ανάληψης υπόθεσης⁷⁹. **(β)** Η γραμματική διατύπωση στο άρθρο 26 παρ. 1 του

⁷⁵ Άρθρο 27 παρ. 6 εδ. α' του Κανονισμού.

⁷⁶ Βλ. Hans – Holger Herrinfeld σε Hans – Holger Herrinfeld, Dominik Brodowski & Christoph Burchard, ό.π., σελ. 237.

⁷⁷ Άλλωστε, στην παρ. 3 του άρθρου 42 ν. 4786/2021, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 179 ν. 4855/2021, ορίζεται ότι *«το κύρος ανακριτικών και εν γένει διαδικαστικών πράξεων που έχουν γίνει από τις εθνικές αρχές πριν από την ανάληψη της υποθέσεως δεν θίγεται. Ποινικές διώξεις που έχουν ασκηθεί, εντάλματα, διατάξεις και παρεμπόδιοντα βουλεύματα που έχουν εκδοθεί από τις εθνικές αρχές διατηρούν το κύρος τους, αλλά δεν κωλύουν την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία από το να επαναλάβει, να καταργήσει ή να μεταρρυθμίσει τις πράξεις αυτές ασκώντας τις δικές της αρμοδιότητες»*.

⁷⁸ Βλ. στο ίδιο, σελ. 218-219, 238-239.

⁷⁹ Βλ. στο ίδιο, σελ. 218, 238.

Κανονισμού παραπέμπει σε υποχρεωτική άσκηση της αρμοδιότητας («κινεί έρευνα»), ενώ στην περίπτωση του άρθρου 27 παρ. 1 του Κανονισμού σε ύπαρξη διακριτικής ευχέρειας («αποφασίζει [...] αν θα ασκήσει το δικαίωμα ανάληψης υπόθεσης»)⁸⁰. (γ) Κατά τη διαδικασία επαλήθευσης για τους σκοπούς ανάληψης της υπόθεσης, προστίθενται επιπλέον ως αντικείμενα αξιολόγησης (i) η ωριμότητα της έρευνας των εθνικών αρχών, (ii) η σημασία της έρευνας για τη διασφάλιση της συνοχής της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, (iii) οι διασυνοριακές πτυχές αυτής, καθώς και (iv) «η ύπαρξη οποιουδήποτε άλλου ειδικού λόγου που υποδηλώνει ότι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία είναι καταλληλότερη για να συνεχίσει την έρευνα»⁸¹. Η διατύπωση του τέταρτου αυτού στοιχείου υποδηλώνει ότι και τα προηγούμενα τρία στοιχεία αποτελούν κριτήρια βάσει των οποίων η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία καλείται να κρίνει εάν η ίδια είναι καταλληλότερη από τις εθνικές αρχές για την ανάληψη της υπόθεσης. Εμφανής εξάλλου είναι εδώ η επιρροή της - καθιερωμένης στο άρθρο 5 παρ. 2 ΣΕΕ - αρχής της επικουρικότητας. Τέλος, (δ) σύμφωνα και με την παρ. 13 του Προοιμίου του Κανονισμού, το δικαίωμα ανάληψης υπόθεσης αποτελεί στοιχείο του συστήματος συντρέχουσας αρμοδιότητας Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας – εθνικών αρχών που καθιερώνει αυτός: σε περίπτωση που η ανάληψη της υπόθεσης ήταν υποχρεωτική, δεν θα μιλούσαμε εξάλλου για συντρέχουσα, αλλά για αποκλειστική αρμοδιότητά της και για τον λόγο αυτό, στην Πρόταση της Επιτροπής, η οποία καθιέρωνε αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, δεν προβλεπόταν το δικαίωμα ανάληψης υπόθεσης⁸².

⁸⁰ Βλ. στο ίδιο, σελ. 218, 238.

⁸¹ Άρθρο 40 παρ. 2 ΚανΔιαδ.

⁸² Αξίζει να αναφερθεί, στο σημείο αυτό, μια πρόταση που έχει διατυπωθεί στη θεωρία για το πώς θα έπρεπε να ρυθμίζεται η άσκηση του δικαιώματος ανάληψης υπόθεσης από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Συγκεκριμένα, ο H. Satzger πρότεινε ως κριτήριο την εφαρμογή της Αρχής της Συμπληρωματικότητας, όπως αυτή ισχύει και εφαρμόζεται κατά την άσκηση της δικαιοδοσίας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία μια υπόθεση είναι παραδεκτή ενώπιον του τελευταίου αν το Κράτος το οποίο την ερευνά ή έχει ασκήσει δίωξη επ' αυτής είναι απρόθυμο ή βρίσκεται σε αληθινή αδυναμία να εκτελέσει την έρευνα ή δίωξη. Όπως όμως ο ίδιος παρατηρεί, πέρα από το γεγονός ότι αυτή η εκδοχή δεν βρίσκει έρεισμα de lege lata, θα δημιουργούσε σειρά ζητημάτων τα οποία θα έπρεπε να λυθούν νομοθετικά, όπως το ποιος θα αποφάσιζε εάν το Κράτος-Μέλος είναι απρόθυμο ή σε αδυναμία να διώξει την πράξη. Βλ. Helmut Satzger, *The European Public Prosecutor's Office and Its Coordination with the National Public Prosecutor's Office: The Model of Complementarity*, στο L. Winter (Επιμ.), *The European Public Prosecutor's Office, The Challenges Ahead* (Springer, 2018), ιδίως σελ. 47-52.

3. Τι ακολουθεί: Συνέπειες Άσκησης και Μη Άσκησης της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας

a. Άσκηση της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

Ο Ε.Ε.Ε. που αποφάσισε την κίνηση ή την ανάληψη της έρευνας ανοίγοντας τον φάκελο της δικογραφίας είναι εκείνος που επιλαμβάνεται και της διεξαγωγής της⁸³. Περαιτέρω, το Σ.Δ.Υ. ενημερώνει τον εποπτεύοντα Ευρωπαϊό Εισαγγελέα και αναθέτει τυχαία την παρακολούθηση της έρευνας σε μόνιμο τμήμα, στα μόνιμα μέλη του οποίου δεν περιλαμβάνεται ο εποπτεύων ευρωπαϊός εισαγγελέας⁸⁴.

Σε περίπτωση που η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αποφασίσει ότι θα ασκήσει την αρμοδιότητά της, ενημερώνει σχετικά τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, οι οποίες, στην περίπτωση της ανάληψης υπόθεσης, της διαβιβάζουν τον ήδη σχηματισθέντα φάκελο και δεν προβαίνουν σε περαιτέρω πράξεις έρευνας για την ίδια αξιόποινη πράξη⁸⁵. Μάλιστα, ορίζεται ρητά στον Κανονισμό ότι «αν η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αποφασίσει να ασκήσει την αρμοδιότητά της, οι αρμόδιες εθνικές αρχές δεν ασκούν τη δική τους αρμοδιότητα για την ίδια εγκληματική συμπεριφορά»⁸⁶. Με τον τρόπο αυτό, η προτεραιότητα στην αρμοδιότητα καθίσταται πλέον αποκλειστική αρμοδιότητα⁸⁷. Η απόφαση αυτή μάλιστα έχει αποτελέσματα απέναντι στις αρχές όλων των κρατών μελών που συμμετέχουν στον Κανονισμό (ισχύς “erga omnes”)⁸⁸. Πάντως, πρέπει να σημειωθεί ότι η ανάληψη της υπόθεσης δεν είναι οριστική, αφού, υπό προϋποθέσεις, το μόνιμο τμήμα μπορεί να παραπέμψει την υπόθεση στις εθνικές αρχές⁸⁹.

Η κατά τα ως άνω απόφαση επάγεται και άλλες – εξίσου σημαντικές - έννομες συνέπειες. Ειδικότερα, κατόπιν αυτής, αποκρυσταλλώνεται το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο⁹⁰, το ελεγχόμενο πρόσωπο αποκτά την ιδιότητα του υπόπτου ή κατηγορουμένου και, επομένως, ενεργοποιούνται όλα τα υπερασπιστικά δικαιώματα που του απονέμει

⁸³ Άρθρα 45 παρ. 1 Κανονισμού, 41 παρ. 1 και 43 παρ. 2 Καν. Διαδ.

⁸⁴ Άρθρα 41 παρ. 3, 45 παρ. 1 Καν. Διαδ.

⁸⁵ Άρθρα 25 παρ. 5, 27 παρ. 5 Κανονισμού.

⁸⁶ Άρθρο 25 παρ. 1 εδ. β' του Κανονισμού.

⁸⁷ Βλ. Valsamis Mitsilegas, ό.π., σελ. 249, Jacob Öberg, “The European Public Prosecutor: Quintessential supranational criminal law?”, *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 28/2 (2021), σελ. 174.

⁸⁸ Βλ. Hans – Holger Herrmfeld σε Hans – Holger Herrmfeld, Dominik Brodowski & Christoph Burchard, ό.π., σελ. 243.

⁸⁹ Βλ. Άρθρα 10 παρ. 3 περ. δ' και 34 παρ. 1, 2, 3 και 6 του Κανονισμού.

⁹⁰ Άρθρο 45 παρ. 2 εδ. α' του Κανονισμού.

ο Κανονισμός και το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο⁹¹, ενώ συγχρόνως ο Ε.Ε.Ε. έχει πλέον στη διάθεσή του όλα τα μέτρα έρευνας που απαριθμούνται στις διατάξεις των άρθρων 30-33 του Κανονισμού.

β. Μη άσκηση της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας

Από την άλλη πλευρά, σε περίπτωση που ο Ε.Ε.Ε. αποφασίσει να μην κινήσει έρευνα ή να μην ασκήσει το δικαίωμα ανάληψης υπόθεσης, καταγράφει τους σχετικούς λόγους στο Μητρώο του Σ.Δ.Υ.. Η απόφαση κοινοποιείται στον αναθέτοντα Ευρωπαϊό Εισαγγελέα και το Σ.Δ.Υ. αναθέτει την επανεξέτασή της σε Μόνιμο Τμήμα⁹². Το μόνιμο τμήμα, αφού ενημερωθεί μέσω του ευρωπαϊού εισαγγελέα του οικείου κράτους μέλους, μπορεί είτε (α) να δώσει εντολή στον Ε.Ε.Ε. για την έναρξη έρευνας ή την ανάληψη υπόθεσης⁹³, είτε (β) να εγκρίνει την απόφαση του Ε.Ε.Ε.. Με δεδομένο ότι η απόφαση του Μόνιμου Τμήματος πρέπει να ληφθεί εντός συγκεκριμένων προθεσμιών⁹⁴, ορίζεται ότι εάν δεν δοθεί εντολή στον Ε.Ε.Ε. πριν από τη λήξη της σχετικής προθεσμίας επανεξέτασης, θεωρείται ότι η σχετική απόφαση του Ε.Ε.Ε. έγινε σιωπηρά δεκτή⁹⁵. Επομένως, ευλόγως θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι κατά τη λήψη απόφασης μη κίνησης έρευνας ή μη ανάληψης της υπόθεσης ο Ε.Ε.Ε. αποφασίζει μόνο ως πρώτος βαθμός «δικαιοδοσίας», ενώ το αρμόδιο Μόνιμο Τμήμα σε δεύτερο και τελευταίο βαθμό «δικαιοδοσίας».

Σε περίπτωση που η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δεν άσκησε την αρμοδιότητά της, ενημερώνει χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση τις αρμόδιες εθνικές αρχές. Η απόφαση πάντως περί μη ανάληψης υπόθεσης δεν είναι οριστική, αφού, ανά πάσα στιγμή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, οι αρμόδιες εθνικές αρχές ενημερώνουν την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία σχετικά με τυχόν νέα στοιχεία που ενδέχεται να της δίνουν λόγους να επανεξετάσει την απόφασή της να μην ασκήσει την αρμοδιότητά της. Απώτατο χρονικό σημείο άσκησης του δικαιώματος ανάληψης υπόθεσης σε αυτή την περίπτωση είναι η περάτωση της εθνικής έρευνας και η παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο⁹⁶.

⁹¹ Βλ. Hans – Holger Herrnfeld σε Hans – Holger Herrnfeld, Dominik Brodowski & Christoph Burchard, ό.π., σελ. 231.

⁹² Άρθρα 27 παρ. 6 εδ. β. Καν., α. 42 παρ. 1 Καν. Διαδ.

⁹³ Άρθρα 10 παρ. 4 περ. β' Καν., α. 42 παρ. 5 Καν. Διαδ.

⁹⁴ Πέντε ημέρες σε περίπτωση μη ανάληψης υπόθεσης και είκοσι ημέρες σε περίπτωση μη κίνησης έρευνας (άρθρα 27 παρ. 1 Κανονισμού, 42 παρ. 4 Καν. Διαδ.).

⁹⁵ Άρθρα 42 παρ. 6 Καν. Διαδ.

⁹⁶ Άρθρο 27 παρ. 7 Κανονισμού.

4. Η Άσκηση της Αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στην ελληνική ποινική διαδικασία.

Ο ελληνικός εφαρμοστικός ν. 4786/2021 δεν διαλαμβάνει ειδικές διατάξεις σχετικά με τη διαδικασία που ακολουθείται μέχρι την λήψη της απόφασης του Ε.Ε.Ε. για άσκηση της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Ένα πιθανό σκεπτικό πίσω από την επιλογή αυτή είναι ότι η εν λόγω διαδικασία ρυθμίζεται επαρκώς από τις διατάξεις του Κανονισμού Διαδικασίας που προαναφέρθηκαν ως εσωτερικό ζήτημα αυτής.

Εν προκειμένω, ζητήματα θα μπορούσαν να τεθούν ιδίως σε σχέση με την υποχρέωση των εθνικών αρχών, δικαστικών, επιβολής του νόμου ή άλλων, να γνωστοποιήσουν στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία τις υποθέσεις στις οποίες θα μπορούσε αυτή να ασκήσει την αρμοδιότητά της. Μολονότι η υποχρέωση αυτή καθιερώνεται άμεσα στο άρθρο 24 παρ. 1-2 του Κανονισμού, στον ελληνικό νόμο τέθηκε – ουσιαστικά προς διευκόλυνση της εφαρμογής της – η διάταξη του άρθρου 42 ν. 4786/2021, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 179 ν. 4855/2021. Η προκείμενη διάταξη δεν θεσπίζει το πρώτον, αλλά απλώς επαναλαμβάνει (στην παρ. 2 αυτού) την ως άνω υποχρέωση, διευκρινίζοντας ότι αυτή αφορά *«κάθε αρμόδια ελληνική διοικητική, ελεγκτική, αστυνομική και εν γένει διωκτική, εισαγγελική ή δικαστική υπηρεσία ή αρχή, συμπεριλαμβανομένων των ανεξάρτητων αρχών»*. Διευκρινίζεται επίσης ότι η εν λόγω ενημέρωση απευθύνεται στο νεοσύστατο Γραφείο Ε.Ε.Ε. και λαμβάνει χώρα με ηλεκτρονική ή και με έντυπη αλληλογραφία. Τέλος, στο εδ. β' της ίδιας παραγράφου καθορίζεται ότι *«εφόσον η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αποφασίσει να ασκήσει την αρμοδιότητά της και ενημερώσει σχετικά, η υπόθεση παραπέμπεται κατά το ποινικό της μέρος στο Γραφείο ΕΕΕ»*.

Συναφής επίσης στο σημείο αυτό πρέπει να θεωρηθεί και η διάταξη του άρθρου 18 παρ. 1 ν. 4786/2021, η οποία καθιερώνει την υποχρέωση των Εισαγγελέων Οικονομικού Εγκλήματος, των λοιπών εθνικών εισαγγελέων, της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (Ε.Α.Δ), της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) και της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και ουσιαστικά κάθε δημόσιας διοικητικής υπηρεσίας (*«κάθε λειτουργός ή υπάλληλος»*) να παρέχουν στους Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς κάθε στοιχείο ή πληροφορία που τους ζητείται και κάθε άλλη συνδρομή, υποχρέωση η οποία ούτως ή άλλως απορρέει από την προαναφερθείσα αρχή της καλόπιστης συνεργασίας των κρατών μελών. Τα εν λόγω στοιχεία και πληροφορίες προφανώς

μπορούν να ζητηθούν όχι μόνο στα πλαίσια έρευνας, αλλά και στα πλαίσια της διαδικασίας επαλήθευσης.

B. Διεξαγωγή και περάτωση ερευνών από τον Ευρωπαϊό Εντεταλμένο Εισαγγελέα

1. Κανονιστικό πλαίσιο «διεξαγωγής της έρευνας»

Με την κίνηση έρευνας ή την άσκηση του δικαιώματος ανάληψης, ξεκινάει από τον Ε.Ε.Ε. η διεξαγωγή της έρευνας (“*investigation*”), η οποία ρυθμίζεται κατ’ αρχήν από τα άρθρα 28 – 33 του Κανονισμού. Στη συνέχεια, όταν ο Ε.Ε.Ε. «*κρίνει ότι η έρευνα έχει ολοκληρωθεί*», η έρευνα περατώνεται από το Μόνιμο Τμήμα, το οποίο αποφαινεται είτε να παραπέμψει την υπόθεση στις εθνικές αρχές, είτε να ασκηθεί δίωξη ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, είτε να θέσει την υπόθεση στο Αρχείο, είτε τέλος να εφαρμοσθεί η διαδικασία απλουστευμένων διαδικασιών δίωξης, σύμφωνα με τα ειδικότερα αναφερόμενα στις διατάξεις των άρθρων 34 - 40 του Κανονισμού.

Το πρώτο ερώτημα που αναφύεται κατά την εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων στην Ελλάδα είναι πώς το στάδιο της «έρευνας» συνάδει με τα στάδια της προδικασίας του ελληνικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Ενώ δηλαδή η «έρευνα» της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ρυθμίζεται ως ένα ενιαίο στάδιο προδικασίας, το οποίο ολοκληρώνεται με την απόφαση του Μόνιμου Τμήματος, που, σε περίπτωση άσκησης ποινικής δίωξης, φαίνεται να ταυτίζεται με την παραπομπή της υπόθεσης σε δικαστήριο⁹⁷, η εικόνα διαφέρει στο εθνικό μας σύστημα ποινικής δικονομίας. Συγκεκριμένα, προκειμένου να ασκηθεί ποινική δίωξη, στα μεν πλημμελήματα αρμοδιότητας μονομελούς πλημμελειοδικείου δεν είναι υποχρεωτική, αλλά και δεν αποκλείεται η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης, στα δε πλημμελήματα αρμοδιότητας τριμελούς πλημμελειοδικείου και στα κακουργήματα είναι υποχρεωτική η προηγούμενη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης⁹⁸. Περαιτέρω, η ποινική δίωξη συμπίπτει με την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο με απευθείας κλήση του κατηγορουμένου σε αυτό μόνο στην περίπτωση των πλημμελημάτων, ενώ στην περίπτωση των κακουργημάτων πρέπει υποχρεωτικά να προηγηθεί η διαδικασία της κυρίας

⁹⁷ Αυτό προκύπτει τόσο από τον τίτλο του άρθρου 36 του Κανονισμού, το οποίο ομιλεί περί «Άσκησης δίωξης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων» (“*Prosecution before national Courts*”), όσο και από το ίδιο το κείμενο της παραγράφου 1, η οποία κάνει αναφορά σε «*παραπομπή της υπόθεσης προς εκδίκηση*» (“*bringing a case to judgement*”). Βλ. Τσόλκα, σε: Α. Πασσάς, Κ. Αρβανιτόπουλος, & Μ. Κόππα (Επιμ.), ό.π. σελ. 310-311.

⁹⁸ Άρθρο 43 παρ. 1 εδ. β’ Κ.Π.Δ.

ανάκρισης⁹⁹. Η τελευταία περατώνεται με βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών, του οποίου οι δυνατότητες (α) να αποφανθεί να μη γίνει κατηγορία ή να παύσει οριστικά την ποινική δίωξη, (β) να διατάσσει περαιτέρω ανάκριση ή (γ) να παραπέμψει τον κατηγορούμενο στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου¹⁰⁰, θυμίζουν τις αντίστοιχες του Μόνιμου Τμήματος της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

Απάντηση στο ως άνω ερώτημα φυσικά δεν δίνεται από τον Κανονισμό, ούτε και θα μπορούσε να δοθεί¹⁰¹. Με δεδομένη την πολυμορφία των εθνικών ποινικών δικονομικών συστημάτων και την ανυπαρξία ενός «Ευρωπαϊκού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας», ο Κανονισμός υποχρεωτικά παραπέμπει στο εθνικό δικονομικό δίκαιο¹⁰². Το ζήτημα δυσχεραίνεται έτι περαιτέρω εκ του γεγονότος ότι ο έλληνας νομοθέτης δεν προέβη στη θέσπιση ειδικών ρυθμίσεων. Το ζήτημα της διεξαγωγής και περάτωσης των ερευνών της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ειδικότερα επί κακουρηγμάτων στην ελληνική ποινική διαδικασία θα εξετασθεί αναλυτικότερα στο υποκεφάλαιο Δ του παρόντος κεφαλαίου. Στο παρόν υποκεφάλαιο θα παρουσιασθούν τα μέτρα έρευνας που έχουν στη διάθεσή τους οι Ε.Ε.Ε. και υπό ποιες διαδικασίες και προϋποθέσεις τελούν αυτά ειδικότερα στην ελληνική έννομη τάξη, όταν διενεργείται προκαταρκτική εξέταση (κατωτ. υποενότητα Β 2). Στη συνέχεια δε θα ακολουθήσει μια σύντομη ανάλυση του προβλεπόμενου στον Κανονισμό τρόπου περάτωσης των ερευνών αυτών (κατωτ. υποενότητα Β 3).

2. «Μέτρα έρευνας» του Ευρωπαϊκού Εντεταλμένου Εισαγγελέα¹⁰³

Σύμφωνα με τη διάταξη του **άρθρου 28 παρ. 1 του Κανονισμού** («Διεξαγωγή της έρευνας»), «ο (η) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας που έχει επιληφθεί

⁹⁹ Άρθρο 246 παρ. 2 εδ. α' Κ.Π.Δ.

¹⁰⁰ Άρθρα 308 παρ. 1 εδ. α', 310 παρ. 1 Κ.Π.Δ.

¹⁰¹ Σημειώνεται βέβαια ότι ο Κανονισμός, τόσο στη διάταξη του άρθρου 30 παρ. 1 ε', που αναφέρεται στο μέτρο της παρακολούθησης των επικοινωνιών, όσο και σε εκείνη του άρθρου 33 παρ. 1 που αναφέρεται στα μέτρα της σύλληψης και προσωρινής κράτησης, κάνει λόγο για «*υπόπτο ή κατηγορούμενο*», αναγνωρίζοντας - εμμέσως πλην σαφώς - ότι το στάδιο της «έρευνας» του Ε.Ε.Ε. δύναται να αντιστοιχεί σε διαδικαστικό στάδιο τόσο πριν, όσο και μετά την άσκηση δίωξης. Παραμένει βέβαια συζητήσιμο το περιεχόμενο των εννοιών του «υπόπτου» και του «κατηγορουμένου» ως αυτόνομων εννοιών του ενωσιακού δικαίου, οι οποίες αναφέρονται και σε διάφορες Οδηγίες για τα δικαιώματα των προσώπων στην ποινική διαδικασία, χωρίς όμως να παρέχεται ορισμός τους ή να έχουν ερμηνευθεί από το ΔΕΕ. Βλ. Christoph Burchard σε Hans – Holger Herrnfeld, Dominik Brodowski & Christoph Burchard, ό.π., σελ. 305.

¹⁰² Τούτο προκύπτει από τη σαφή διατύπωση του άρθρου 45 παρ. 2 εδ. α' του Κανονισμού, που ορίζει ότι «Ο επιληφθείς ευρωπαίος εντεταλμένος εισαγγελέας χειρίζεται τη δικογραφία σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους του».

¹⁰³ Η ανάλυση που ακολουθεί εστιάζει στις διατάξεις των άρθρων 28, 30 και 33 του Κανονισμού, καθώς οι διατάξεις των άρθρων 29 («Άρση προνομίων ή ασυλιών»), 31 («Διασυννοριακές έρευνες») και 32

υπόθεσης δύναται, σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό και το εθνικό δίκαιο, είτε να προβεί ο (η) ιδιος(-α) στη λήψη των μέτρων έρευνας και άλλων μέτρων είτε να δώσει σχετικές εντολές στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους του (της)». Όπως δηλαδή και στην προκαταρκτική εξέταση του Κ.Π.Δ., η έρευνα διεξάγεται από τον εισαγγελέα είτε αυτοπροσώπως, είτε από ανακριτικούς υπαλλήλους, κατόπιν παραγγελίας του και υπό τη διεύθυνσή του¹⁰⁴.

Ο έλληνας νομοθέτης όρισε στον εφαρμοστικό ν. 4786/2021¹⁰⁵ ως αρμόδιους για παροχή επιστημονικής υποστήριξης και τεχνικών συμβουλών ή για διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης αφ' ενός τους επιθεωρητές – ελεγκτές, οι οποίοι υπηρετούν ως ειδικοί ανακριτικοί υπάλληλοι είτε στην Εθνική Αρχή Διαφάνειας (Ε.Α.Δ.), είτε στους φορείς και υπηρεσίες επιθεώρησης, ελέγχου και καταπολέμησης της διαφθοράς που συμμετέχουν στο Εθνικό Συντονιστικό Όργανο Ελέγχου και Λογοδοσίας (Ε.Σ.Ο.Ε.Λ.)¹⁰⁶, αφ' ετέρου τους ελεγκτές της Διεύθυνσης Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος (Δ.Ε.Ο.Ε.), των ελεγκτικών υπηρεσιών που λειτουργούν εκτός της Ε.Α.Δ. και του Ε.Σ.Ο.Ε.Λ., καθώς και της Α.Α.Δ.Ε., υπό τις ίδιες προϋποθέσεις που ισχύουν και για τον Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος¹⁰⁷. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, κατά τη γνώμη μου, από αυτή τη διάταξη δεν συνάγεται εξ αντιδιαστολής ότι ο Ε.Ε.Ε. δεν δύναται να παραγγείλει, κατά την κρίση του, τους γενικούς και ειδικούς ανακριτικούς υπαλλήλους του άρθρου 31 παρ. 1 Κ.Π.Δ., λ.χ. τους κατά τόπο αρμόδιους πταισματοδίκες. Κάτι τέτοιο θα αντέβαινε άλλωστε στη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 1 του Κανονισμού που επιτάσσει οι Ε.Ε.Ε. να έχουν τις ίδιες εξουσίες με τους εθνικούς εισαγγελείς¹⁰⁸.

Τα επιμέρους διαθέσιμα στον Ε.Ε.Ε. μέτρα έρευνας καθορίζονται στις παραγράφους 1 και 4 του άρθρου 30 του Κανονισμού, το οποίο αποτελεί ένα ακόμα

(«Επιβολή των μέτρων που έχουν ανατεθεί») του Κανονισμού εκφεύγουν του αντικειμένου της παρούσης.

¹⁰⁴ Βλ. άρθρο 31 ελληνικού Κ.Π.Δ..

¹⁰⁵ Συγκεκριμένα, στη διάταξη του άρθρου 18 παρ. 2 αυτού.

¹⁰⁶ Οι εν λόγω φορείς καθορίστηκαν με την υπ' αριθμ. οικ. 13698 (ΦΕΚ Β' 2374/16.06.2020) Απόφαση του Διοικητή της ΕΑΔ, με τίτλο «Συγκρότηση του Εθνικού Συντονιστικού Οργάνου Ελέγχου και Λογοδοσίας (Ε.Σ.Ο.Ε.Λ.) και Καθορισμός Αρχών, Φορέων και Υπηρεσιών Ελέγχου που συμμετέχουν σε αυτό», σε αυτούς δε συμπεριλαμβάνονται η Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας, η Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων των Σωμάτων Ασφαλείας, η Γενική Διεύθυνση Δημοσιονομικών Ελέγχων του Υπουργείου Οικονομικών, κ.α.

¹⁰⁷ Βλ. άρθρο 35 παρ. 3 ελληνικού Κ.Π.Δ..

¹⁰⁸ Αντίθετη άποψη έχει πάντως ο Hans – Holger Herrnfeld (βλ. Hans – Holger Herrnfeld, Dominik Brodowski & Christoph Burchard, ό.π., σελ. 251-252), ο οποίος θεωρεί ότι οι αρμόδιες αρχές έρευνας του άρθρου 28 παρ. 1 του Κανονισμού πρέπει να ορισθούν ρητά από κάθε κράτος μέλος, σύμφωνα με το άρθρο 117 εδ. α' του Κανονισμού.

παράδειγμα «ανάμιξης» ευρωπαϊκού και εθνικού δικαίου. Συγκεκριμένα, η διάταξη του **άρθρου 30 παρ. 1 του Κανονισμού** προβλέπει μια σειρά από συγκεκριμένα μέτρα έρευνας, τα οποία τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι είναι διαθέσιμα στους Ε.Ε.Ε., τουλάχιστον στις περιπτώσεις στις οποίες η υπό έρευνα αξιόποινη πράξη τιμωρείται με μέγιστη ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τεσσάρων ετών. Με τον τρόπο αυτό, ο ενωσιακός νομοθέτης προκαλεί στην πραγματικότητα μια μερική εναρμόνιση των κανόνων ποινικής δικονομίας των συμμετεχόντων κρατών - μελών¹⁰⁹.

Προς εκπλήρωση της ως άνω υποχρέωσης, ο εθνικός μας νομοθέτης¹¹⁰ επέλεξε να καθιερώσει την ουσιαστική εξομίωση του Ε.Ε.Ε. με τον Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος, όσον αφορά τις εξουσίες του να προβαίνει ο ίδιος ή να ζητάει από άλλες αρχές να προβαίνουν σε μέτρα έρευνας. Συγκεκριμένα, τα μέτρα που επιτρέπονται στους Ε.Ε.Ε. κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, υπό τις προϋποθέσεις, τις διαδικασίες και τις εγγυήσεις που ισχύουν για τους Εισαγγελείς Οικονομικού Εγκλήματος, είναι κατ' αρχήν τα εξής, αναφερόμενα και στο άρθρο 30 παρ. 1 περ. α' έως δ' του Κανονισμού, μέτρα: **(α)** η διενέργεια έρευνας σε κλειστούς ή ανοιχτούς χώρους, μέσα μεταφοράς, ιδιωτικές κατοικίες, ενδύματα και κάθε άλλο προσωπικό είδος ή προσωπικό υπολογιστή και λήψη κάθε συντηρητικού μέτρου που είναι αναγκαίο για να διαφυλαχθεί η ακεραιότητα των αποδεικτικών στοιχείων ή να αποτραπεί η απώλεια ή η νόθευσή τους· **(β)** η λήψη μέτρων για την προσκόμιση κάθε σχετικού αντικειμένου ή εγγράφου· **(γ)** η λήψη μέτρων για την προσκόμιση δεδομένων αποθηκευμένων σε υπολογιστή, συμπεριλαμβανομένων δεδομένων που αφορούν τραπεζικούς λογαριασμούς και δεδομένων κίνησης και **(δ)** η δέσμευση οργάνων ή προϊόντων εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένων περιουσιακών στοιχείων, τα οποία αναμένεται ότι θα αποτελέσουν αντικείμενο δήμευσης από το δικάζον δικαστήριο και εφόσον πιστεύεται ότι ο ιδιοκτήτης, ο κάτοχος ή ο διαχειριστής των εν λόγω οργάνων ή προϊόντων θα επιδιώξει τη ματαίωση της δικαστικής απόφασης δήμευσής τους.

Ταυτόχρονα όμως, κάνοντας χρήση της παρεχόμενης στα κράτη μέλη δυνατότητας που προβλέπεται στο **άρθρο 30 παρ. 3 του Κανονισμού** να εισαγάγουν προϋποθέσεις για τη λήψη των επαχθέστερων εξ αυτών των μέτρων¹¹¹, ο εθνικός

¹⁰⁹ Βλ. Dominik Brodowski σε Hans – Holger Herrnfeld, Dominik Brodowski & Christoph Burchard, ό.π., σελ. 269-270, σύμφωνα με τον οποίο η εναρμόνιση αυτή, αφωρόσα αποκλειστικά τους Ε.Ε.Ε., βασίζεται στη διάταξη του άρθρου 86 παρ. 3 ΣΛΕΕ και όχι σε αυτή του άρθρου 82 παρ. 2 περ. δ' ΣΛΕΕ.

¹¹⁰ Άρθρο 17 παρ. 1 περ. α' εδ. α' του ν. 4786/2021.

¹¹¹ Σε μια προσπάθεια αφ' ενός αποτελεσματικότερης εξασφάλισης των ατομικών δικαιωμάτων, αφ' ετέρου διατήρησης αλώβητης της κυριαρχίας των κρατών μελών.

νομοθέτης εισήγαγε και μια σειρά από προϋποθέσεις και περιορισμούς για συγκεκριμένα μέτρα¹¹². Ειδικότερα: **(α)** για την *προσκόμιση δεδομένων επικοινωνίας και την πρόσβαση σε αυτά*, όρισε ότι πρέπει να τηρούνται οι διαδικαστικές προϋποθέσεις των άρθρων 4 και 5 του ν. 2225/1994, σε συνδυασμό με το άρθρο 265 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας περί κατάσχεσης ψηφιακών δεδομένων· **(β)** για την *παρακολούθηση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών προς και από τον ύποπτο ή κατηγορούμενο*, σε οποιοδήποτε ηλεκτρονικό μέσο επικοινωνιών χρησιμοποιεί εκείνος, καθώς και την *παρακολούθηση και εντοπισμό αντικειμένου με τεχνικά μέσα*, συμπεριλαμβανομένων των ελεγχόμενων παραδόσεων προϊόντων, όρισε ότι αυτές επιτρέπονται μόνο όταν το ερευνώμενο αδίκημα τιμωρείται με ποινή κάθειρξης και υπό τις προϋποθέσεις, τις διαδικασίες και τις εγγυήσεις που διατάσσουν ή ζητούν το αντίστοιχο μέτρο οι Εισαγγελείς Οικονομικού Εγκλήματος, παραπέμποντας στις αντίστοιχες διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και των ειδικών ποινικών νόμων¹¹³.

Σε συνέχεια της γενικής πρόβλεψης του άρθρου 13 παρ. 1 του Κανονισμού και της διακήρυξης της παρ. 33 του Προοιμίου, προβλέπεται στη διάταξη της **παρ. 4 του άρθρου 30 του Κανονισμού** ότι, πέρα από τα μέτρα της παρ. 1 του ίδιου άρθρου, «*οι Ε.Ε.Ε. δικαιούνται να ζητούν ή να διατάσσουν οποιαδήποτε άλλα μέτρα στο κράτος μέλος τους τα οποία είναι διαθέσιμα στους εισαγγελείς βάσει του εθνικού δικαίου σε αντίστοιχες εθνικές υποθέσεις*». Η εν λόγω διάταξη απευθύνεται στα κράτη – μέλη και τα υποχρεώνει να αποφεύγουν διακρίσεις σε βάρος των Ε.Ε.Ε., όσον αφορά τα διαθέσιμα σε αυτούς ερευνητικά μέτρα, σε σχέση με τους εθνικούς εισαγγελείς, όταν εκείνοι ερευνούν παρόμοιες υποθέσεις¹¹⁴.

Ενώ οι διατάξεις των παραγράφων 1 έως 4 του άρθρου 30 του Κανονισμού απευθύνονται στα κράτη – μέλη, η **παράγραφος 5 του ίδιου άρθρου**, σε συνέχεια της παρ. 70 του Προοιμίου και του άρθρου 5 παρ. 2 του Κανονισμού απευθύνεται στους ίδιους τους Ε.Ε.Ε. καθιερώνοντας την αρχή της αναλογικότητας κατά την αξιοποίηση των διαθέσιμων σε αυτούς μέτρων έρευνας¹¹⁵. Σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, ο

¹¹² Άρθρο 17 παρ. 1 περ. α' (εδ. β'), β' και γ' ν. 4786/2021

¹¹³ Και συγκεκριμένα των άρθρων 4 και 5 του ν. 2225/1994, 36, 254 παρ. 1 (στοιχ. γ' και δ') και παρ. 2-6, 255 παρ. 1 (στοιχ. β') και 2 Κ.Π.Δ. και 38 ν. 2145/1993.

¹¹⁴ Βλ. Dominik Brodowski σε Hans – Holger Herrnfeld, Dominik Brodowski & Christoph Burchard, ό.π., σελ. 279.

¹¹⁵ Σε κάθε περίπτωση, η αρχή της αναλογικότητας γίνεται δεκτή ως γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης και κατοχυρώνεται στο άρθρο 52 παρ. 1 του Χ.Θ.Δ.Ε.Ε. ως προϋπόθεση για τον περιορισμό των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών. Βλ. Νέδα Κανελλοπούλου – Μαλούχου, Άρθρο 52 Χ.Θ.Δ.Ε.Ε.,

Ε.Ε.Ε. πρέπει – πριν διενεργήσει ή ζητήσει ένα μέτρο έρευνας - να ακολουθήσει έναν διπλό έλεγχο: κατ' αρχήν να εξακριβώσει ότι το υπό εξέταση μέτρο μπορεί να προσφέρει πληροφορίες ή αποδεικτικά στοιχεία χρήσιμα για την έρευνα. Σε δεύτερο χρόνο, πρέπει να αξιολογήσει εάν «είναι διαθέσιμα λιγότερο παρεμβατικά μέτρα με τα οποία θα μπορούσε να επιτευχθεί ο ίδιος στόχος»¹¹⁶. Επομένως, το μεν πρώτο στοιχείο που πρέπει να ελεγχθεί αναφέρεται στο στοιχείο της προσφορότητας, ήτοι της καταλληλότητας του μέτρου ως μέσου για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, ενώ το δεύτερο στοιχείο στην αναγκαιότητα του περιοριστικού μέτρου για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Για τη συνδρομή της εν λόγω προϋπόθεσης εξετάζεται εάν δεν υφίσταται μέτρο λιγότερο επαχθές¹¹⁷.

Μικρή πρακτική αξία έχει, τέλος, η διάταξη του **άρθρου 33 παρ. 1 του Κανονισμού**, η οποία αναφέρεται στη δυνατότητα του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε. να διατάξει ή να ζητήσει τη σύλληψη ή την προσωρινή κράτηση του υπόπτου ή του κατηγορουμένου, σύμφωνα με τις εθνικές διατάξεις που εφαρμόζονται σε αντίστοιχες εγχώριες περιπτώσεις, καθώς με αυτή δεν καθιερώνεται σχετική υποχρέωση των κρατών – μελών να εξασφαλίσουν τη δυνατότητα αυτή. Με την εν λόγω διάταξη ουσιαστικά δηλώνεται το αυτονόητο, ήτοι επαναλαμβάνεται η γενική αρχή της εξομοίωσης, η οποία αναφέρεται και στη διάταξη του άρθρου 325 ΣΛΕΕ¹¹⁸. Εξυπακούεται ότι σε περίπτωση που διατάσσεται ή ζητείται η εκτέλεση ενός τέτοιου μέτρου από τον Ε.Ε.Ε., το εθνικό δίκαιο θα πρέπει να ερμηνευθεί υπό το φως του Χ.Θ.Δ.Ε.Ε., σύμφωνα με την οριζόντια διάταξη του άρθρου 51 παρ. 1 αυτού, καθώς, όπως προαναφέρθηκε, εκείνος ενεργεί για λογαριασμό και εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας¹¹⁹, αλλά και της Ε.Σ.Δ.Α., δυνάμει της διάταξης του άρθρου 52 παρ. 3 του Χ.Θ.Δ.Ε.Ε.. Επομένως, αν και από τη διατύπωση της διάταξης φαίνεται να επιτρέπεται στον ίδιο τον Ε.Ε.Ε. να διατάξει την προσωρινή κράτηση του υπόπτου ή του κατηγορουμένου, μια τέτοια ερμηνεία θα ήταν αντίθετη με τις διατάξεις του άρθρου 6 του Χ.Θ.Δ.Ε.Ε., αλλά και του άρθρου 5 παρ. 1 περ. γ' και 3 της Ε.Σ.Δ.Α., οι

σε Ευγενία Σαγκεκίδου & Χάρης Ταγαράς (Επιμέλεια), *Κατ' άρθρο ερμηνεία του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης* (Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020), σελ. 620.

¹¹⁶ Βλ. Dominik Brodowski σε Hans – Holger Herrnfeld, Dominik Brodowski & Christoph Burchard, *ό.π.*, σελ. 280-281, ο οποίος κάνει λόγο για «συνδυαστικό έλεγχο αναλογικότητας και επικουρικότητας».

¹¹⁷ Βλ. σχετικά Νέδα Κανελλοπούλου – Μαλούχου, *ό.π.*, σελ. 622.

¹¹⁸ Βλ. Christoph Burchard σε Hans – Holger Herrnfeld, Dominik Brodowski & Christoph Burchard, *ό.π.*, σελ. 305.

¹¹⁹ Βλ. Χάρη Ταγαρά, Άρθρο 51 Χ.Θ.Δ.Ε.Ε., σε Σαγκεκίδου, Ταγαρά (Επιμέλεια), *ό.π.*, σελ. 581 – 582, Νέδα Κανελλοπούλου-Μαλούχου, *ό.π.*, σελ. 634. Σχετική στο παρόν πλαίσιο τυγχάνει και η απόφαση του ΔΕΕ της 26 Φεβρουαρίου 2013, Åklagaren κατά Hans Åkerberg Fransson (C-617/10, σκέψη 44).

οποίες τυγχάνουν κατά τα παραπάνω εφαρμοστέες¹²⁰: Σε περίπτωση σύλληψης και κράτησης προκειμένου να οδηγηθεί ενώπιον της αρμόδιας δικαστικής αρχής στην περίπτωση εύλογης υπόνοιας ότι διέπραξε αδίκημα ή για να μη δραπετεύσει μετά τη διάπραξη αδικήματος (κράτηση για ανάκριση) ή για να εμποδιστεί από το να διαπράξει τέτοιο (προληπτική κράτηση), ο κρατηθείς πρέπει να παραπεμφθεί σύντομα σε δικαστή ή άλλο δικαστικό λειτουργό, με εχέγγυα ανεξαρτησίας, ο οποίος αποφασίζει για τη διάρκεια της κράτησης¹²¹.

3. Περάτωση της έρευνας με βάση τον Κανονισμό

Σύμφωνα με τον Κανονισμό¹²², μετά το πέρας της έρευνας, ο Ε.Ε.Ε. υποβάλλει έκθεση στον εποπτεύοντα ευρωπαϊό εισαγγελέα, η οποία περιέχει περίληψη της υπόθεσης και σχέδιο απόφασης για την περαιτέρω πορεία αυτής, η οποία μπορεί να συνίσταται στα εξής: (α) είτε στην παραπομπή της υπόθεσης στις εθνικές αρχές (άρθρο 34 του Κανονισμού), (β) είτε στην άσκηση δίωξης (άρθρο 36 του Κανονισμού), (γ) είτε στην αρχειοθέτησή της (άρθρο 39 του Κανονισμού), (δ) είτε τέλος στην εφαρμογή της απλουστευμένης διαδικασίας δίωξης (άρθρο 40 του Κανονισμού). Κατόπιν, ο εποπτεύων Ευρωπαϊός Εισαγγελέας θα εισαγάγει την υπόθεση ενώπιον του αρμόδιου μόνιμου τμήματος, διατυπώνοντας και ο ίδιος, εφ' όσον το θεωρεί αναγκαίο, και τη δική του κρίση. Σε κάθε περίπτωση, το μόνιμο τμήμα είναι εκείνο το οποίο και θα λάβει την τελική απόφαση επί της υπόθεσης. Η εν λόγω ρύθμιση, αν και φανερώνει κάποια επιφυλακτικότητα απέναντι στον Ε.Ε.Ε., καθώς του στερεί τη δυνατότητα λήψης της τελικής απόφασης επί της άσκησης ή μη ποινικής δίωξης, παρά το γεγονός ότι είναι εκείνος ο οποίος ίσως γνωρίζει καλύτερα το περιεχόμενο της δικογραφίας, έχει μια συμβολική αξία: τοποθετεί την απόφαση στο κεντρικό, θεωρούμενο ως πιο «Ευρωπαϊκό», επίπεδο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας¹²³. Παρακάτω θα αναφερθούμε με συντομία σε κάθε μια από τις πιθανές εκδοχές της περάτωσης της έρευνας.

α. Παραπομπή της υπόθεσης στις εθνικές αρχές : Η διάταξη του **άρθρου 34 του Κανονισμού** προβλέπει μια σειρά λόγων παραπομπής της υπόθεσης στις εθνικές

¹²⁰ Βλ. Επεξηγήσεις άρθρου 52 παρ. 3 ΧΘΔΕΕ, σύμφωνα με τις οποίες το άρθρο 6 του Χάρτη αντιστοιχεί στο άρθρο 5 της ΕΣΔΑ.

¹²¹ Βλ. Christoph Burchard σε Hans – Holger Herrnfeld, Dominik Brodowski & Christoph Burchard, ό.π., σελ. 305, Λίνα Παπαδοπούλου, Άρθρο 6 ΧΘΔΕΕ, σε Β. Σκουρής (Επιμ.), *Συνθήκη της Λισσαβώνας, Ερμηνεία κατ' άρθρον* (Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2020), σελ. 2107.

¹²² Άρθρο 35 παρ. 1 αυτού, που τιτλοφορείται «Περάτωση της έρευνας».

¹²³ Βλ. Hans – Holger Herrnfeld σε Hans – Holger Herrnfeld, Dominik Brodowski & Christoph Burchard, ό.π., σελ. 328-329.

αρχές, τόσο υποχρεωτικής, όσο και προαιρετικής. *Υποχρεωτικά* παραπέμπεται η υπόθεση στις εθνικές αρχές στις περιπτώσεις των παραγράφων **1** (ήτοι όταν από τη διεξαγόμενη έρευνα προκύπτει ότι «τα υπό έρευνα πραγματικά περιστατικά δεν συνιστούν αξιόποινη πράξη για την οποία είναι αρμόδια η ίδια σύμφωνα με τα άρθρα 22 και 23»), **2** (ήτοι όταν από τη διεξαγόμενη έρευνα προκύπτει ότι «δεν πληρούνται πλέον οι συγκεκριμένες προϋποθέσεις για την άσκηση της αρμοδιότητάς της σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 2 και 3») και **6** (ήτοι όταν, σε περίπτωση αξιόποινης πράξης «*άρρηκτα συνδεδεμένης*» με τις προβλεπόμενες στην Οδηγία (ΕΕ) 2017/1371, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία εξετάζει το ενδεχόμενο να θέσει την υπόθεση στο Αρχείο και κατόπιν διαβούλευσης με τις αρμόδιες εθνικές αρχές)¹²⁴. Από την άλλη πλευρά, *προαιρετικός* είναι ο λόγος παραπομπής της υπόθεσης στην περίπτωση της παραγράφου **3**, η οποία εφαρμόζεται σε περιπτώσεις ήσσονος σημασίας, υπό τρεις προϋποθέσεις: (α) η προκληθείσα ή απειληθείσα ζημία σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης να μην υπερβαίνει το ποσό των 100.000 € (β) ενόψει της βαρύτητας της αξιόποινης πράξης ή της πολυπλοκότητας της διαδικασίας να μην απαιτείται η έρευνα ή δίωξη σε επίπεδο Ένωσης και (γ) η παραπομπή να εξυπηρετεί την αποτελεσματικότητα της έρευνας ή της δίωξης¹²⁵.

Μάλιστα, τόσο από τη διατύπωση των ως άνω διατάξεων («*αποκαλύπτεται ότι*», «*χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση*»), όσο και από τη θέση του εν λόγω άρθρου πριν το άρθρο 35, προκύπτει ότι η εν λόγω απόφαση περί παραπομπής πρέπει να λαμβάνεται αμέσως μόλις προκύψουν οι προϋποθέσεις για τη λήψη της, χωρίς να είναι απαραίτητο να έχουν περατωθεί όλα τα ερευνητικά μέτρα που θα μπορούσαν ενδεχομένως να διενεργηθούν¹²⁶.

β. Άσκηση δίωξης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων: Η παρ. 81 του Προοιμίου του Κανονισμού, διακηρύσσοντας την αρχή της νομιμότητας κατά την απόφαση για την άσκηση δίωξης, ορίζει ότι «[...] *οι έρευνες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας θα πρέπει κατά κανόνα να καταλήγουν στην άσκηση δίωξης ενώπιον των αρμόδιων εθνικών δικαστηρίων στις περιπτώσεις στις οποίες έχουν προκύψει επαρκή αποδεικτικά στοιχεία και δεν υπάρχουν νομικοί λόγοι που να αποκλείουν τη δίωξη ή στις*

¹²⁴ Βλ. στο ίδιο, ό.π., σελ. 312-314, 316-317.

¹²⁵ Οι σχετικές περιπτώσεις ταυτίζονται με εκείνες στις οποίες, κατ' άρθρο 27 παρ. 8 του Κανονισμού, ο ΕΕΕ δύναται να μην αποφασίσει την ανάληψη της υπόθεσης, σε αμφοτέρως δε τις διατάξεις προϋποτίθεται η έκδοση σχετικών κατευθυντηρίων γραμμών του συλλογικού οργάνου. Βλ. στο ίδιο, σελ. 314-315.

¹²⁶ Βλ. στο ίδιο, σελ. 324.

οποίες δεν έχει εφαρμοστεί απλουστευμένη διαδικασία δίωξης. [...]». Στα πλαίσια αυτά και προκειμένου να ενισχύσει το ρόλο του Ε.Ε.Ε., η διάταξη του **άρθρου 36 παρ. 1 του Κανονισμού**, εισάγει ένα *lex specialis* σε σχέση με τη γενικότερη διάταξη του άρθρου 35 του ίδιου, σύμφωνα με τον οποίο, όταν το σχέδιο απόφασης του Ε.Ε.Ε. προτείνει την παραπομπή της υπόθεσης προς εκδίκαση, το μόνιμο τμήμα στερείται της δυνατότητας να απορρίψει την υπόθεση¹²⁷. Προς επιτάχυνση δε της διαδικασίας παραπομπής του κατηγορουμένου ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου, αφ' ενός προβλέπεται προθεσμία 21 ημερών για την έκδοση της απόφασης του μόνιμου τμήματος, αφ' ετέρου εισάγεται ένα πλάσμα δικαίου, καθώς ορίζεται, στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου, ότι, αν δεν τηρηθεί η ως άνω προθεσμία, λογίζεται ότι έχει γίνει δεκτή η απόφαση που προτείνει ο Ε.Ε.Ε..

γ. Αρχαιοθέτηση της υπόθεσης: Σύμφωνα με τη διάταξη του **άρθρου 39 παρ. 1 του Κανονισμού**, η αρχαιοθέτηση της υπόθεσης αποφασίζεται από το μόνιμο τμήμα, κατόπιν υποβολής έκθεσης από τον επιληφθέντα Ε.Ε.Ε., είτε για *ουσιαστικούς* λόγους, ήτοι λόγω απουσίας αποδεικτικών μέσων, είτε για *νομικούς*, ήτοι λόγω θανάτου του υπόπτου ή κατηγορουμένου, έλλειψης της ικανότητας αυτού για καταλογισμό, αμνηστίας, ασυλίας, παραγραφής ή δεδικασμένου. Σύμφωνα με τη διάταξη της δεύτερης παραγράφου του ίδιου άρθρου, ακόμα και μετά την αρχαιοθέτηση της υπόθεσης, το μόνιμο τμήμα δύναται να λάβει απόφαση για την εκ νέου διεξαγωγή ερευνών, όταν περιέλθουν σε γνώση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας νέα στοιχεία, τα οποία δεν της ήταν γνωστά κατά το χρόνο της αρχαιοθέτησης.

δ. Απλουστευμένη διαδικασία δίωξης: Εξάλλου, το **άρθρο 40 του Κανονισμού** προβλέπει τη δυνατότητα εφαρμογής της απλουστευμένης διαδικασίας δίωξης, σε περίπτωση που αυτή προβλέπεται από το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο. Προκειμένου να καταλήξει στην απόφασή του, το μόνιμο τμήμα λαμβάνει υπόψη του μια σειρά από κριτήρια, ήτοι (α) τη βαρύτητα της αξιόποινης πράξης, (β) την προθυμία του υπόπτου να αποκαταστήσει την προκληθείσα ζημία και (γ) το κατά πόσο η χρήση της διαδικασίας θα είναι σύμφωνη με τους γενικούς στόχους και τις βασικές αρχές της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Σε περίπτωση που γίνει δεκτή η πρόταση του Ε.Ε.Ε., εφαρμόζεται η απλουστευμένη διαδικασία δίωξης σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο και

¹²⁷ Βλ. στο ίδιο, σελ. 334.

μόνο μετά την εκπλήρωση των όρων που έχουν συμφωνηθεί με τον ύποπτο το μόνιμο τμήμα του δίνει οδηγίες για την οριστική περάτωση της υπόθεσης¹²⁸.

Από όσα ανωτέρω αναπτύχθηκαν, προκύπτει ότι το Μόνιμο Τμήμα επέχει θέση που αντιστοιχεί, στη μεν περίπτωση πλημμελημάτων όπου διενεργήθηκε μόνο προκαταρκτική εξέταση, στον δικό μας Εισαγγελέα Εφετών (τουλάχιστον όσον αφορά την περίπτωση της αρχειοθέτησης), στη δε περίπτωση κακουργημάτων όπου διενεργήθηκε κυρία ανάκριση, στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών, εκδίδον βούλευμα με τις διακρίσεις των άρθρων 310 έως 313 Κ.Π.Δ.¹²⁹.

Γ. Συμβατότητα του συστήματος της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με το θεσμό του Ανακριτή και των Δικαστικών Συμβουλίων - Συγκριτική θεώρηση

1. Οι βασικοί προβληματισμοί

Το βασικότερο ζήτημα που ανακύπτει κατά την επισκόπηση των διατάξεων του Κανονισμού είναι το εάν και κατά πόσον το υιοθετούμενο από αυτόν «Εισαγγελικό» μοντέλο συμβιβάζεται με τους διατηρούμενους σε ορισμένες από τις χώρες που συμμετέχουν στον Κανονισμό, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, θεσμούς του Ανακριτή – Δικαστή, της Κύριας Ανάκρισης και των Δικαστικών Συμβουλίων, από τους οποίους πρέπει υποχρεωτικά να διέλθουν οι σοβαρότερες υποθέσεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας (στην Ελλάδα, αυτές που αφορούν πράξεις τιμωρούμενες σε βαθμό κακουργήματος). Το ζήτημα αυτό εγείρεται καθότι, τουλάχιστον σύμφωνα με τα ισχύοντα στην ελληνική ποινική δικονομία, κατά τη διαδικασία της κύριας Ανάκρισης, ο Ανακριτής διενεργεί μεν τις δέουσες ανακριτικές πράξεις κατόπιν της παραγγελίας του Εισαγγελέα, όμως, ως δικαστικός λειτουργός που απολαμβάνει εγγυήσεις προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, δεν υποχρεούται να εκτελέσει τις εντολές αυτού, σε περίπτωση δε διαφωνίας μεταξύ τους αποφαινεται το Δικαστικό

¹²⁸ Όσον αφορά την ελληνική ποινική δικονομία, ως «απλουστευμένες διαδικασίες δίωξης» νοούνται κατ' αρχήν οι διαδικασίες της ποινικής συνδιαλλαγής (α. 301 – 302 Κ.Π.Δ.) και της ποινικής διαπραγμάτευσης (α. 303 Κ.Π.Δ.). Βλ. Χρίστου Μυλωνόπουλου, *Διεθνές & Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο* (3^η εκδ., Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2021), σελ. 530. Ζήτημα τίθεται εάν στη διαδικασία αυτή συμπεριλαμβάνεται και η αποχή από την ποινική δίωξη υπό όρους (α. 48 και 49 Κ.Π.Δ.). Βλ. σχετικά Όλγα Τσόλκα, σε Α. Πασσάς, Κ. Αρβανιτόπουλος, & Μ. Κόππα (Επιμ.), *ό.π.*, σελ. 310. Στο πλαίσιο της παρούσας προβληματικής σημειώνεται ότι στα άρθρα 48, 49 και 301 του Κ.Π.Δ., μνημονεύεται ειδικά ο ν. 2803/2000, σύμφωνα δε με τη διάταξη του άρθρου 28 του ν. 4689/2020, με τον οποίο ενσωματώθηκε η Οδηγία (ΕΕ) 2017/1371, νοούνται πλέον οι διατάξεις των άρθρων 22-25 του νόμου αυτού.

¹²⁹ Βλ. Ηλία Δαγκλή, *Ο θεσμός της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Ουσιαστικό – Δικονομικό Δίκαιο* (Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2021), σελ. 65.

Συμβούλιο¹³⁰. Ζήτημα συμβατότητας Κανονισμού και εθνικών ποινικών δικονομικών συστημάτων υφίσταται και όσον αφορά τον τρόπο περαίωσης της κατά τα ανωτέρω διενεργούμενης Ανάκρισης. Συγκεκριμένα, ανακύπτει το ερώτημα εάν η αρμοδιότητα ενός Δικαστικού Συμβουλίου το οποίο θα αποφαινεται κυριαρχικά επί της παραπομπής ή μη του κατηγορουμένου στο ακροατήριο του δικαστηρίου έρχεται σε αντίθεση με την αυτή αρμοδιότητα του Μόνιμου Τμήματος, κατά τα προβλεπόμενα στον Κανονισμό.

Στο ζήτημα αυτό δύο πιθανές απόψεις θα μπορούσαν να διατυπωθούν. Από τη μια πλευρά, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι οι θεσμοί του Ανακριτή και των Δικαστικών Συμβουλίων έρχονται σε αντίθεση με τον Κανονισμό, καθώς στερούν από τον μεν Ε.Ε.Ε. τον έλεγχο της διενέργειας των ερευνών, από το δε Μόνιμο Τμήμα την αρμοδιότητα να αποφανθεί κυριαρχικά επί της παραπομπής ή μη της υπόθεσης ενώπιον του δικαστηρίου, οπότε και θα πρέπει να υπάρξει τροποποίηση των σχετικών εθνικών δικονομικών διατάξεων. Από την άλλη πλευρά, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οι θεσμοί αυτοί δύνανται να συνυπάρξουν με το σύστημα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, με το σκεπτικό ότι η βούληση του ενωσιακού νομοθέτη ήταν να μην τροποποιήσει τα εθνικά συστήματα ποινικής δικονομίας των κρατών μελών, οπότε και οι σχετικές εθνικές δικονομικές διατάξεις μπορούν να παραμείνουν αλώβητες ή, έστω, με ελάχιστες τροποποιήσεις. Προς ενίσχυση της άποψης αυτής αναφέρονται στη θεωρία ορισμένα στοιχεία από το νομοθετικό ιστορικό του Κανονισμού¹³¹. Χαρακτηριστικά, παρατηρείται ότι, κατά τη νομοθέτηση της διάταξης του άρθρου 28 παρ. 1 του Κανονισμού, η διατύπωσή της άλλαξε ουσιωδώς. Ενώ δηλαδή στην αρχική διατύπωση του άρθρου 18 της Πρότασης (αντίστοιχου με το άρθρο 28 του Κανονισμού) αναφερόταν ότι ο Ε.Ε.Ε. «διευθύνει» την έρευνα και ότι οι αρμόδιες αρχές επιβολής του νόμου «συμμορφώνονται προς τις οδηγίες του Ε.Ε.Ε. και εκτελούν τα μέτρα έρευνας που τους αναθέτει ο τελευταίος», χωρίς αναφορά στο εθνικό δίκαιο, στην πορεία η διατύπωση του εν λόγω άρθρου άλλαξε. Συγκεκριμένα, ο Ε.Ε.Ε. αναφέρεται πλέον ότι έχει «επιληφθεί» υπόθεσης, ενώ το εδάφιο που αναφερόταν στην εκτέλεση των μέτρων έρευνας έχει επαναδιατυπωθεί, ήτοι απαλείφθηκε η φράση «συμμορφώνονται» και προβλέπεται ότι η εκτέλεση των εντολών γίνεται «σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο». Περαιτέρω, εισήχθη, ενώ δεν υπήρχε στην αρχική πρόταση, η σκέψη

¹³⁰ Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 307 περ. α' Κ.Π.Δ.

¹³¹ Βλ. Anna Laura Claes, Anne Werding & Vanessa Franssen, ό.π., σελ. 371-373.

10 στο Προοίμιο, η οποία ακολούθως παρέμεινε ως σκέψη 15 αυτού, η οποία περιλαμβάνει την προαναφερθείσα διαβεβαίωση περί μη τροποποίησης του τρόπου οργάνωσης των ποινικών ερευνών των κρατών μελών.

Όπως προαναφέρθηκε, το σύστημα της κύριας ανάκρισης ακολουθείται πλέον – εκτός από την Ελλάδα – από μια μειοψηφία χωρών της Ένωσης και συγκεκριμένα το Βέλγιο, τη Γαλλία, το Λουξεμβούργο και την Ισπανία. Ο εθνικός νομοθέτης που κλήθηκε να εισαγάγει εφαρμοστικές του Κανονισμού διατάξεις στις ως άνω χώρες ήρθε αντιμέτωπος με τις ως άνω δύο πιθανές επιλογές: στις χώρες που υιοθέτησαν την πρώτη εκδοχή, ο εθνικός νομοθέτης υιοθέτησε ριζικές αλλαγές στο εθνικό του δίκαιο, δυνάμει των οποίων, σε υποθέσεις των οποίων έχει επιληφθεί η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, το ρόλο του Ανακριτή αναλαμβάνει ο ίδιος ο Ε.Ε.Ε., ενώ στη χώρα που ακολούθησε τη δεύτερη εκδοχή, το σύστημα της προδικασίας παρέμεινε ως είχε, ήτοι χωρίς αλλαγές, απλώς τη θέση του εθνικού εισαγγελέα κατέλαβε πλέον ο Ε.Ε.Ε., χωρίς όμως να παρακάμπτεται ο ρόλος του Ανακριτή και των Δικαστικών Συμβουλίων. Στο παρόν υποκεφάλαιο θα παρουσιάσουμε την υποδοχή του θεσμού στη Γαλλία (η οποία ακολούθησε την πρώτη εκδοχή) και το Βέλγιο (το οποίο ακολούθησε τη δεύτερη εκδοχή), προκειμένου να αντλήσουμε συμπεράσματα και ιδέες χρήσιμες για την περίπτωση της Ελλάδας, εξετάζοντας κατ' αρχάς, με συνοπτικό τρόπο, εάν τα δικονομικά συστήματα των ως άνω χωρών πραγματικά ομοιάζουν με το δικό μας¹³².

2. Η υποδοχή του θεσμού της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στη Γαλλία.

a. Το γαλλικό σύστημα ποινικής προδικασίας

Η γαλλική ποινική προδικασία περιλαμβάνει δύο στάδια: το στάδιο της έρευνας (phase d' enquête), η οποία διενεργείται από τη δικαστική αστυνομία υπό την επίβλεψη του Εισαγγελέα¹³³ και το στάδιο της δικαστικής ανάκρισης (phase d' information), η οποία διενεργείται από τον Ανακριτή¹³⁴. Η δε απόφαση διενέργειας δικαστικής

¹³² Σύμφωνα με την προτεινόμενη μέθοδο για τη «Μικροσύγκριση» στα πλαίσια του Συγκριτικού Δικαίου. Βλ. σχετικά Ελίνα Μουσταίρα, *Συγκριτικό Δίκαιο* (2^η εκδ., Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2021), σελ. 25-27.

¹³³ Όσον αφορά την έρευνα, διακρίνονται δύο τύποι: αφ' ενός η έρευνα για το αυτόφωρο αδίκημα (enquête de flagrance), η οποία διενεργείται κατ' εξαίρεση και μόνο όταν συντρέχουν λόγοι επείγοντος, αφ' ετέρου η προκαταρκτική έρευνα (enquête préliminaire), η οποία αποτελεί και τον κανόνα.

¹³⁴ Για μια αναλυτική παρουσίαση της γαλλικής ποινικής προδικασίας, βλ. Juliette Tricot, France, σε Κ. Ligeti (Επιμ.), *Toward a Prosecutor for the European Union, Volume I, A Comparative Analysis* (Oxford and Portland, Hart Publishing, 2013), σελ. 222 - 263. Το εν λόγω σύγγραμμα αποτελεί τον πρώτο από τους δύο τόμους στους οποίους παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα ερευνητικού έργου με τίτλο

ανάκρισης βασίζεται σε νομικούς λόγους, καθώς είναι μεν υποχρεωτική για τα κακουργήματα, αλλά προαιρετική για τα πλημμελήματα, στα οποία παραγγέλλεται, κατά τη διακριτική ευχέρεια του Εισαγγελέα, ανάλογα με την πολυπλοκότητα της υπόθεσης¹³⁵.

Ο ανακριτής έχει εξουσίες για διενέργεια ανακριτικών πράξεων, με σκοπό την ανακάλυψη της αλήθειας¹³⁶, τις οποίες είτε διενεργεί ο ίδιος, είτε αναθέτει στη δικαστική αστυνομία, καθώς και δικαιοδοτικές εξουσίες, εκτός από αυτή που αφορά την προσωρινή κράτηση και την παράταση αυτής, η οποία ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του «Δικαστή των ελευθεριών και κράτησης» (“juge des libertés et de la détention”)¹³⁷. Ο τελευταίος είναι επίσης αρμόδιος να διατάζει συγκεκριμένα μέτρα, όπως έρευνες στις τελωνειακές ή φορολογικές διαδικασίες και νυχτερινές έρευνες σε υποθέσεις οργανωμένου εγκλήματος, κατόπιν αιτήματος του Ανακριτή ή του Εισαγγελέα. Ο Εισαγγελέας έχει στην ανάκριση μια θέση προνομίου σε σχέση με τους διαδίκους. Δύναται να ζητάει τη διενέργεια συγκεκριμένων ανακριτικών πράξεων, καθώς και να παρίσταται κατά την εκτέλεση αυτών. Στη Γαλλία, η ανάκριση περατώνεται με Διατάξεις (“Ordonnances”) του Ανακριτή, με τις οποίες, αφού κριθεί η νομική και ουσιαστική βασιμότητα της κατηγορίας η οποία αποδόθηκε στον καθ’ ου η έρευνα, είτε θέτει την υπόθεση στο Αρχείο (“non-lieu”), είτε παραπέμπει ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου (“renvoi”), είτε προχωράει, στις περιπτώσεις που προβλέπεται, σε μια διαδικασία «ποινικής συνδιαλλαγής» (“Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”)¹³⁸. Σε κάθε περίπτωση, οι διατάξεις του Ανακριτή, αλλά και του Δικαστή των ελευθεριών, υπόκεινται σε δευτεροβάθμιο έλεγχο ενώπιον του Δικαστικού Συμβουλίου¹³⁹.

«Πρότυποι Ευρωπαϊκοί Κανόνες για τη Διαδικασία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας», το οποίο εκπονήθηκε στο Πανεπιστήμιο του Λουξεμβούργου, με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Βλ. επίσης την από 27-1-2020 Μελέτη Επιπτώσεων του γαλλικού Νομοσχεδίου σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Εισαγγελέα και την εξειδικευμένη Ποινική Δικαιοσύνη (“Étude d’ Impact, Projet de loi relative au Parquet européen et à la justice pénale spécialisée”), σελ. 41-55, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα <https://www.legifrance.gouv.fr/>.

¹³⁵ Βλ. Juliette Tricot, *ό.π.*, σ. 225.

¹³⁶ Όπως αποτυπώνεται με τη χαρακτηριστική έκφραση “à charge et à décharge”, δηλαδή από τον Ανακριτή εξετάζεται και βεβαιώνεται αυτεπαγγέλτως όχι μόνο η ενοχή, αλλά και η αθωότητα του κατηγορουμένου (πρβλ. άρθρο 239 παρ. 2 ελληνικού Κ.Π.Δ.).

¹³⁷ Ο εν λόγω θεσμός εισήχθη με νόμο της 15ης Ιουνίου 2000.

¹³⁸ Βλ. άρθρα 175 – 184 του Γαλλικού Κ.Π.Δ.

¹³⁹ Βλ. άρθρα 185 έως 187 – 3 Γαλλικού Κ.Π.Δ.

β. Οι γαλλικές εφαρμοστικές διατάξεις του Κανονισμού

Η Γαλλία ήταν η πρώτη από τις χώρες που γνωρίζουν το θεσμό του Ανακριτή, η οποία θέσπισε εκτελεστικές του Κανονισμού διατάξεις, με νόμο της 24^{ης} Δεκεμβρίου 2020¹⁴⁰. Με το νόμο αυτό, ο οποίος εισήγαγε στον γαλλικό Κώδικα Ποινικής Δικονομίας έναν ολόκληρο Τίτλο, τιλοφορούμενο «Σχετικά με τον Ευρωπαϊό Εισαγγελέα» και αποτελούμενο από 30 άρθρα (696-108 έως 696-137), περιγράφεται με λεπτομέρεια η διείσδυση του Ευρωπαϊού Εισαγγελέα στο γαλλικό σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Από την επισκόπηση του εν λόγω νόμου προκύπτει ότι κρίθηκε αναγκαία η αναμόρφωση του συστήματος ποινικής προδικασίας.

Κατ' αρχήν προβλέπονται ρητά οι συνέπειες της άσκησης του δικαιώματος ανάληψης του Ευρωπαϊού Εισαγγελέα: ο εθνικός Εισαγγελέας ή ο Ανακριτής, οι οποίοι διενεργούν έρευνα ή ανάκριση, αντίστοιχα, για πραγματικά περιστατικά που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά του, είναι υποχρεωμένοι να παραιτηθούν της διαδικασίας υπέρ αυτού¹⁴¹. Σε περίπτωση που ο εθνικός Εισαγγελέας παραιτηθεί υπέρ του Ευρωπαϊού Εισαγγελέα, ο Ε.Ε.Ε. ενεργεί την έρευνά του, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις της προκαταρκτικής έρευνας¹⁴². Η πιο σημαντική καινοτομία, όμως, είναι ότι, σε περίπτωση που παραιτηθεί ο Ανακριτής ή σε περίπτωση που παρίσταται ανάγκη να διενεργηθούν ανακριτικές πράξεις που δεν μπορούν να διαταχθούν παρά μόνο στα πλαίσια ανάκρισης, τότε ο Ε.Ε.Ε. διενεργεί τις έρευνες σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις που αφορούν στην ανάκριση. Στα πλαίσια της διαδικασίας αυτής, μπορεί να θέσει ακόμα και περιοριστικούς όρους, οι οποίοι όμως μπορούν να προσβληθούν ενώπιον του Δικαστή των ελευθεριών¹⁴³. Αναφέρονται επίσης ρητά οι ανακριτικές πράξεις που μπορεί να διενεργήσει ο Ε.Ε.Ε.: να καλέσει τον κατηγορούμενο σε απολογία, να εξετάσει μάρτυρες και τον πολιτικώς ενάγοντα, να διατάξει πραγματογνωμοσύνη (expertise), να εκδώσει ένταλμα έρευνας (mandat de recherche), κ.ο.κ.¹⁴⁴.

¹⁴⁰ Άρθρα 1-5 του 1^{ου} Τίτλου («Διατάξεις σχετικές με τον Ευρωπαϊό Εισαγγελέα»), Loi no 2020-1672 du 24 decembre 2020 relative au Parquet européen, a la justice environnementale et à la justice pénale spécialisée, διαθέσιμος στην ιστοσελίδα <https://www.legifrance.gouv.fr/>

¹⁴¹ Άρθρο 696-112 Γαλλικού ΚΠΔ

¹⁴² Άρθρο 696-113 Γαλλικού ΚΠΔ

¹⁴³ Άρθρο 696-119 Γαλλικού ΚΠΔ

¹⁴⁴ Άρθρα 696-114, 696-117, 696-118 Γαλλικού ΚΠΔ

Όμως, τα πιο επαχθή μέτρα δικονομικού καταναγκασμού, όπως η θέση σε κατ' οίκον επιτήρηση¹⁴⁵, η προσωρινή κράτηση¹⁴⁶ ή η έκδοση εντάλματος σύλληψης¹⁴⁷, δύνανται να ληφθούν μόνο με απόφαση του Δικαστή των ελευθεριών. Αφού ο Ε.Ε.Ε. ενημερώσει τους διαδίκους ότι θεωρεί ολοκληρωμένη τη διαδικασία της ανάκρισης, προκειμένου να υποβάλουν αυτοί τις παρατηρήσεις τους, ο ίδιος περατώνει αυτή με σχετική Διάταξή του (“Ordonnance”), αντίστοιχη με αυτή που εκδίδει ο Ανακριτής. Σχετικά υποστηρίχθηκε στη γαλλική θεωρία ότι ο Ε.Ε.Ε., πριν προχωρήσει στην έκδοση της σχετικής Διάταξης, θα πρέπει να έχει ακολουθήσει τη διαδικασία του άρθρου 35 του Κανονισμού, ήτοι να έχει υποβάλει την εκεί προβλεπόμενη έκθεση και να έχει λάβει την επ' αυτής απόφαση του αρμόδιου μόνιμου τμήματος¹⁴⁸.

3. Η υποδοχή του θεσμού της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στο Βέλγιο

α. Το βελγικό σύστημα ποινικής προδικασίας

Η βελγική ποινική προδικασία είναι παρόμοια με τη γαλλική και περιλαμβάνει επίσης δύο στάδια: το στάδιο της προκαταρκτικής έρευνας (“*information*”), η οποία διευθύνεται από τον Εισαγγελέα και το στάδιο της Ανάκρισης (“*instruction*”), η οποία διενεργείται από τον Ανακριτή. Η διενέργεια ανάκρισης συνήθως αποφασίζεται επειδή ο Ανακριτής έχει περισσότερες εξουσίες από τον Εισαγγελέα. Κάποιες φορές, βέβαια, ο Εισαγγελέας δύναται να ζητάει από τον Ανακριτή τη διενέργεια μιας ανακριτικής πράξης που εμπίπτει στην αρμοδιότητα του τελευταίου χωρίς να ανοιχθεί τυπικά μια Ανάκριση¹⁴⁹. Εντούτοις, ορισμένα επαχθή δικονομικά μέτρα, λ.χ. το ένταλμα σύλληψης, η έρευνα σε οικία ή η παρακολούθηση του περιεχομένου ιδιωτικών συνομιλιών, απαιτούν πάντα τη διενέργεια Ανάκρισης.

Κατά τη διάρκεια της Ανάκρισης, ο Εισαγγελέας δύναται να ζητάει τη διενέργεια συγκεκριμένων ανακριτικών πράξεων, τις οποίες όμως ο Ανακριτής, όντας ανεξάρτητος, θα αποφασίσει εάν θα διενεργήσει ή όχι. Πάντως, σε περίπτωση άρνησης του πρώτου, ο Εισαγγελέας δύναται να προσφύγει ενώπιον του Δικαστικού

¹⁴⁵ Άρθρο 696-120 Γαλλικού Κ.Π.Δ.

¹⁴⁶ Άρθρο 696-121 Γαλλικού Κ.Π.Δ.

¹⁴⁷ Άρθρο 696-124 Γαλλικού Κ.Π.Δ.

¹⁴⁸ Βλ. τα άρθρα του Γάλλου Ευρωπαίου Εισαγγελέα Frédéric Baab, “Le parquet européen: un projet entre audace et réalisme politique”, *Eucrim* 1 (2021), σελ. 46, του ίδιου, “Le parquet européen sera-t-il un coup de poignard en plein Coeur?”, *La Revue Européenne du Droit*, 2 (2021), σελ. 59, με τα οποία υποστηρίζει σθεναρά τη νομική ορθότητα των ως άνω μεταρρυθμίσεων, παρόλες τις αντιδράσεις που αυτές συνάντησαν.

¹⁴⁹ Αυτή η διαδικασία ονομάζεται μίνι δικαστική έρευνα (“*mini – instruction*”).

Συμβουλίου (“Chambre des mises en accusation”). Μετά το πέρας της Ανάκρισης, η δικογραφία επιστρέφεται στον Εισαγγελέα, προκειμένου ο τελευταίος να εισαγάγει την υπόθεση με πρότασή του στο Δικαστικό Συμβούλιο (“Chambre du Conseil”), το οποίο και θα αποφανθεί εάν η υπόθεση θα παραπεμφθεί ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου ή όχι¹⁵⁰.

β. Οι βελγικές εφαρμοστικές διατάξεις του Κανονισμού

Αντίθετα με τη Γαλλία, στο Βέλγιο θεωρήθηκε ότι το μοντέλο της εισαγγελικής έρευνας που υιοθετεί ο Κανονισμός δεν είναι ασύμβατο με το θεσμό του Ανακριτή¹⁵¹. Με τις εφαρμοστικές του Κανονισμού διατάξεις, οι οποίες εισήχθησαν με νόμο της 17^{ης} Φεβρουαρίου 2021, εισήχθη στον βελγικό Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ειδικό Κεφάλαιο, τιτλοφορούμενο «Περί του Ευρωπαϊού Εισαγγελέα και των Ευρωπαϊών Εντεταλμένων Εισαγγελέων», στο οποίο περιγράφεται η διείσδυση του Ευρωπαϊού Εισαγγελέα στο βελγικό σύστημα ποινικής δικαιοσύνης¹⁵².

Το βασικότερο χαρακτηριστικό της βελγικής εφαρμοστικής νομοθεσίας είναι ότι ο εθνικός νομοθέτης άφησε ανέπαφο το θεσμό της Ανάκρισης και των Δικαστικών Συμβουλίων στις υποθέσεις αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, με μοναδική ίσως εξαίρεση την καθιέρωση εξειδικευμένων Ανακριτών για τις υποθέσεις αρμοδιότητάς της¹⁵³. Χαρακτηρολογικό στοιχείο της ως άνω νομοθεσίας είναι ότι περιέχει ελάχιστες διατάξεις, ενώ αναθέτει τις λεπτομέρειες εφαρμογής ορισμένων εξ αυτών σε εγκυκλίους της Ολομέλειας των Γενικών Εισαγγελέων των πέντε εφετειακών περιφερειών της χώρας. Αξιοσημείωτο επίσης είναι ότι ο βελγικός εφαρμοστικός νόμος

¹⁵⁰ Για μια συνοπτική παρουσίαση της βελγικής ποινικής προδικασίας, βλ. Anna Laura Claes, Anne Werding & Vanessa Franssen, *ό.π.*, σελ. 363-366.

¹⁵¹ Βλ. χαρακτηριστικά Frank Verbruggen, Vanessa Franssen, Ana Laura Claes & Anne Werding, “Implementation of the EPPO in Belgium: Making the Best of a (Politically) Forced Marriage?”, *European Law Blog*, 18-11-2019, <https://europeanlawblog.eu/2019/11/18/implementation-of-the-epo-in-belgium-making-the-best-of-a-politically-forced-marriage/> [τελευταία πρόσβαση: 17-12-2021]. Στο άρθρο αποτυπώνονται τα συμπεράσματα μιας ανεξάρτητης ακαδημαϊκής μελέτης, η οποία διενεργήθηκε από τους συγγραφείς αυτού κατόπιν ανάθεσης από το Βελγικό Υπουργείο Δικαιοσύνης. Βλ. επίσης άρθρο του Βέλγου Ευρωπαϊού Εισαγγελέα, Yves Van Den Berge, “Role of the Belgian Investigative Judge in EPPO Cases”, *Eucrim* 1 (2021), σελ. 63-64, ο οποίος αναφέρει ότι η διατήρηση της βελγικής ποινικής προδικασίας οφείλεται τόσο σε πολιτικούς λόγους, όσο και σε λόγους συνταγματικής τάξης, όπως αυτοί αποτυπώθηκαν στην υπ’ αριθμ. 148/2017 απόφαση του Βελγικού Συνταγματικού Δικαστηρίου. Το τελευταίο έκρινε ότι, προκειμένου να διενεργηθεί κατ’ οίκον έρευνα, απαιτείται η διενέργεια Ανάκρισης υπό τη διεύθυνση Ανακριτή, ούτως ώστε να προστατευθούν επαρκώς τα δικαιώματα στην προσωπική ζωή και το απαραβίαστο της κατοικίας και δεν αρκεί η παροχή δικαστικής έγκρισης για τη διενέργειά της κατόπιν αιτήματος του Εισαγγελέα.

¹⁵² *Moniteur Belge*, Deuxième édition, No 55, 24 Février 2021. Διαθέσιμος στην ιστοσελίδα <http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/welcome.pl>.

¹⁵³ Βλ. Anna Laura Claes, Anne Werding & Vanessa Franssen, *ό.π.*, σελ. 385-386.

σιωπά στο καίριο ζήτημα της σχέσης της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με τα Δικαστικά Συμβούλια. Η πρόταση που υποστηρίχθηκε εν προκειμένω στη βελγική θεωρία¹⁵⁴ για την αντιμετώπιση του νομοθετικού αυτού κενού είναι ότι πρέπει το βελγικό Δικαστικό Συμβούλιο να θεωρήσει εαυτόν δεσμευμένο από τις αποφάσεις του Μόνιμου Τμήματος, σύμφωνα με τις αρχές της υπεροχής του ενωσιακού δικαίου και της άμεσης ισχύος του Κανονισμού. Μια τέτοια λύση, σύμφωνα με την ίδια άποψη, διαφυλάσσει την ασφάλεια δικαίου και την ομαλή λειτουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

Δ. Η Διαξαγωγή και Περάτωση των Ερευνών της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ειδικότερα επί κακουργημάτων στην ελληνική ποινική διαδικασία

Ο έλληνας νομοθέτης εντέλει υιοθέτησε την επιλογή του Βελγίου, ήτοι θεώρησε ότι οι θεσμοί του Ανακριτή και των Δικαστικών Συμβουλίων δεν είναι ασύμβατοι με τις διατάξεις του Κανονισμού. Αν και η θέση του αυτή δύναται δογματικά να υποστηριχθεί, για τους λόγους που προαναφέρθηκαν, εντούτοις οι συγκεκριμένες νομοθετικές του επιλογές φανερώνουν τουλάχιστον αμηχανία απέναντι στις προκλήσεις που η χώρα μας ανέλαβε τον Απρίλιο του 2017, ανήκοντας στην πρώτη ομάδα των δεκαέξι κρατών που δήλωσαν συμμετοχή στην ενισχυμένη συνεργασία για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας¹⁵⁵.

Συγκεκριμένα, στη διάταξη του άρθρου 16 ν. 4786/2021, τιτλοφορούμενου «*Κατά τόπον αρμοδιότητα των Ευρωπαίων Εντεταλμένων Εισαγγελέων*», διαλαμβάνονται μόλις δύο εδάφια, με τα οποία ορίζονται αφ' ενός ο ανακριτής Αθηνών που επιλέγεται από την Ολομέλεια του Πρωτοδικείου Αθηνών ως αρμόδιος για τη διενέργεια κύριας ανάκρισης σε υποθέσεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, αφ' ετέρου τα δικαστικά συμβούλια και δικαστήρια του πρώτου και δεύτερου βαθμού της Αθήνας ως αρμόδια να αποφανθούν επί των εν λόγω υποθέσεων. Επομένως μόνον έμμεσα ο εφαρμοστής του δικαίου δύναται να συναγάγει ότι διατηρείται σε μας το στάδιο της κύριας ανάκρισης και των δικαστικών συμβουλίων, ενώ η διάταξη σιωπά ως προς τον τρόπο με τον οποίο θα «συντονίζεται» αυτό με το σύστημα της ευρωπαϊκής Εισαγγελίας¹⁵⁶, η δε σχετική Αιτιολογική Έκθεση ουδέν συνεισφέρει.

¹⁵⁴ Βλ. Anna Laura Claes, Anne Werding & Vanessa Franssen, ό.π., σελ. 387.

¹⁵⁵ Βλ. Ο. Τσόλκα, σε: Α. Πασσάς, Κ. Αρβανιτόπουλος, & Μ. Κόππα (Επιμ.), ό.π., σελ. 309.

¹⁵⁶ Βλ. Ο. Τσόλκα, σε: Α. Πασσάς, Κ. Αρβανιτόπουλος, & Μ. Κόππα (Επιμ.), ό.π., σελ. 311

Με αυτά τα δεδομένα, μόνο υποθέσεις μπορούν να γίνουν σχετικά με την ακολουθητέα διαδικασία σε περιπτώσεις κακουρηγημάτων. Πάντως, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, οι έλληνες Ε.Ε.Ε., σε περίπτωση που μετά το πέρας της προκαταρκτικής εξέτασης προκύψουν επαρκείς ενδείξεις για την τέλεση κακουρηγήματος αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, θα ασκούν την ποινική δίωξη με παραγγελία τους για διενέργεια κύριας ανάκρισης στον ορισθέντα - σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 16 εδ. β' ν. 4689/2021 - Ανακριτή του Πρωτοδικείου Αθηνών. Η κύρια ανάκριση θα διεξάγεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του Κ.Π.Δ., όπως σε οποιαδήποτε άλλη υπόθεση, με τη μόνη διαφορά ότι, όπου απαιτείται σύμπραξη εισαγγελέα για την έκδοση διάταξης του Ανακριτή, αυτός θα πρέπει να είναι ο επιληφθείς Ε.Ε.Ε.. Σε περίπτωση που ο τελευταίος δώσει παραγγελία για διενέργεια μιας συγκεκριμένης ανακριτικής πράξης στον Ανακριτή και εκείνος διαφωνήσει, αρμόδιο θα είναι το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Αθηνών για τη λύση της διαφωνίας. Το τελευταίο θα είναι αρμόδιο και για την έκδοση βουλεύματος για την περάτωση της κύριας ανάκρισης, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 16 εδ. γ' ν. 4689/2021, κατόπιν πρότασης του Ε.Ε.Ε..

Επομένως, κατά την περάτωση της «έρευνας» (κατά τον Κανονισμό) και της «ανάκρισης» (κατά τον ελληνικό Κώδικα Ποινικής Δικονομίας), δύο διαφορετικά όργανα θα κληθούν να λάβουν απόφαση επί της περαιτέρω πορείας της υπόθεσης: Αφ' ενός το Μόνιμο Τμήμα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ήτοι ένα ευρωπαϊκό όργανο, που συστάθηκε με Κανονισμό, αποτελούμενο από Ευρωπαίους Εισαγγελείς, αφ' ετέρου το Δικαστικό Συμβούλιο (Πλημμελειοδικών), ήτοι ένα εθνικό δικαστικό όργανο, προβλεπόμενο στο εθνικό μας δικονομικό δίκαιο. Θεωρώντας ότι δεν νοείται η έκδοση αντίθετων μεταξύ τους αποφάσεων, ανακύπτει εντεύθεν το ερώτημα ποιο όργανο θα πρέπει εντέλει να ακολουθεί την άποψη του άλλου και επομένως ποια απόφαση θα προηγείται και ποια θα έπεται χρονικά¹⁵⁷. Από τη μια πλευρά, μια υποχρέωση του Δικαστικού Συμβουλίου να συμμορφωθεί με μια απόφαση ληφθείσα από Εισαγγελείς, ακόμα και εάν αυτή επιχειρούνταν να θεμελιωθεί, όπως στη βελγική θεωρία, στις αρχές της υπεροχής του ενωσιακού δικαίου και της άμεσης ισχύος του Κανονισμού, θα ήταν – στο δικό μας σύστημα ποινικής δικαιοσύνης – ένα νομικό παράδοξο. Από την άλλη

¹⁵⁷ Υπενθυμίζεται βέβαια ότι, σε περίπτωση που έχει προηγουμένως εκδοθεί παραπεμπτικό βούλευμα από το Δικαστικό Συμβούλιο και ο Ε.Ε.Ε. υποβάλει στο Μόνιμο Τμήμα σχέδιο απόφασης με το οποίο θα προτείνει την παραπομπή προς εκδίκαση, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 36 παρ. 1-2 του Κανονισμού το τελευταίο δεν θα δύναται να διαφοροποιηθεί.

πλευρά, δεν δύναται να παραγνωρισθεί ότι ο Κανονισμός ρητά αναθέτει στο Μόνιμο Τμήμα την αρμοδιότητα να αποφανθεί επί της περαιτέρω πορείας της υπόθεσης μετά το πέρας των ερευνών του Ε.Ε.Ε..

Κεφάλαιο τέταρτο: Συμπερασματική αξιολόγηση

Α. Η ένταξη του θεσμού του Ευρωπαϊού Εντεταλμένου Εισαγγελέα στην ελληνική ποινική δίκη και η ανάγκη για νομοθετικές παρεμβάσεις

Όσον αφορά την υποδοχή του θεσμού στη χώρα μας, θα μπορούσε κανείς να πει ότι ο ελληνικός εφαρμοστικός νόμος υπήρξε μάλλον διστακτικός σε τολμηρές τομές, αποφεύγοντας να ακολουθήσει το παράδειγμα της Γαλλίας και επιλέγοντας να διατηρήσει το ισχύον status quo στην προδικασία της ποινικής δίκης. Ακόμα όμως και αν θεωρηθεί εξίσου υποστηρίξιμη και η εκδοχή διατήρησης του Ανακριτή και των Δικαστικών Συμβουλίων που τελικά υιοθετήθηκε, όπως στο Βέλγιο, οι διατάξεις του ν. 4786/2021 εμφανίζουν πολλά κενά και δυσχέρειες εφαρμογής, όπως αυτά ήδη επισημάνθηκαν ανωτέρω και τα οποία μόνο με μια νεότερη νομοθετική παρέμβαση θα μπορούσαν να ξεπεραστούν επιτυχώς.

Κατά την άποψη του γράφοντος, δεν είναι τυχαίο ότι από τις χώρες που διατηρούν το θεσμό του Ανακριτή, μέχρι στιγμής μόνο το Βέλγιο και η Ελλάδα επέλεξαν να διατηρήσουν αυτόν χωρίς αναμορφώσεις¹⁵⁸. Ο Κανονισμός θα έπρεπε να αντιμετωπιστεί ως μια μοναδική ευκαιρία να προβεί και η χώρα μας σε τροποποιήσεις στις οποίες ήδη έχουν προχωρήσει τα περισσότερα κράτη μέλη που συμμετέχουν στον Κανονισμό, υιοθετώντας το «Εισαγγελικό» μοντέλο, τουλάχιστον στις υποθέσεις αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Με τον τρόπο αυτό, αφ' ενός θα μπορούσε

¹⁵⁸ Εκτός από τη Γαλλία, και η Ισπανία, με τον Οργανικό Νόμο 9/2021, της 2^{ας} Ιουλίου 2021, ανέθεσε στον Ευρωπαϊό Εντεταλμένο Εισαγγελέα τη διενέργεια των μέτρων έρευνας, εκτός από εκείνα που επιφυλάσσονται στη δικαστική αρχή από το Σύνταγμα, για τα οποία πρέπει να έχει λάβει τη σύμφωνη γνώμη του «Δικαστή εγγυήσεων» («Juez de garantías») (άρθρα 8, 42). Βλ. στην ιστοσελίδα https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2021-10957 [τελευταία πρόσβαση: 20- 12-2021]. Τέλος, και το Λουξεμβούργο προωθεί ανάλογες τροποποιήσεις, με το νομοσχέδιο με αριθμό 7759, το οποίο κατατέθηκε την 1^η Φεβρουαρίου 2021. Το τελευταίο, όμως, δεν έχει ακόμα καταστεί νόμος του κράτους, καθώς το Συμβούλιο της Επικρατείας (“Conseil d’ Etat”, ανεξάρτητο όργανο αποτελούμενο από 21 Συμβούλους με γνωμοδοτικές αρμοδιότητες στις προωθούμενες νομοθετικές μεταβολές) εξέδωσε την 27-4-2021 μια ιδιαίτερα επικριτική γνωμοδότηση επ’ αυτού, με το σκεπτικό ότι η προτεινόμενη νομοθεσία δύσκολα συμβιβάζεται με τους εθνικούς κανόνες που αφορούν τη δικαστική ανάκριση. Βλ. στην ιστοσελίδα <https://www.chd.lu/wps/portal/public/Accueil/TravailALaChambre> [τελευταία πρόσβαση: 20-12-2021]. Βλ. επίσης σχετικά σχόλια σε Anna Laura Claes, Anne Werding & Vanessa Franssen, *ό.π.*, σελ. 385-386.

ο νέος θεσμός να λειτουργήσει πιο ομαλά, αφ' ετέρου θα γινόταν πραγματικότητα η εναρμόνιση των κανόνων ποινικής προδικασίας των κρατών – μελών.

Β. Η σημασία του θεσμού της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας για την ανάπτυξη ενός ενιαίου Δικαστικού Χώρου Ποινικής Δικαιοσύνης

Όπως σε όλα τα ενωσιακά νομοθετήματα τα οποία άπτονται του Ποινικού Δικαίου, έτσι και στην περίπτωση του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/1939, το τελικό του κείμενο αποτελούσε, όπως αναδείχθηκε στην ανωτέρω ανάλυση, προϊόν συμβιβασμού, προκειμένου να επιτευχθεί η πολυπόθητη συμφωνία, στην οποία ρόλο έπαιξαν και πολιτικές παράμετροι¹⁵⁹. Αν και η άρνηση των κρατών μελών να δεχθούν την αρχική πρόταση της Επιτροπής θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μια «χαμένη ευκαιρία», η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δεν παύει να αποτελεί ένα επαναστατικό πρώτο βήμα προς την καθιέρωση ενός ενωσιακού συστήματος ποινικής δικαιοσύνης¹⁶⁰ και την καθιέρωση ενός ενιαίου Δικαστικού Χώρου Ποινικής Δικαιοσύνης, όπως τον είχαν οραματιστεί οι συντάκτες του *Corpus Juris*¹⁶¹. Αν και «υβριδικό», δεν παύει να αποτελεί ένα υπερεθνικό όργανο, εξοπλισμένο με εξουσίες δίωξης που συνήθως επιφυλάσσονται για τις κεντρικές αρχές ενός ομοσπονδιακού κράτους¹⁶².

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ξεκίνησε τις εργασίες της την 1^η Ιουνίου 2021 και μάλιστα στις 23 Νοεμβρίου 2021 ανακοινώθηκε ότι το Ειδικό Ποινικό Δικαστήριο της Σλοβακίας εξέδωσε την πρώτη καταδικαστική απόφαση επί υπόθεσής της¹⁶³. Κατά τη διάρκεια των επόμενων ετών, αναμένεται να αποτελέσει τον καταλύτη για την εναρμόνιση των συστημάτων ποινικής δικονομίας των κρατών μελών, να τονώσει την ευρωπαϊκή συνείδηση των εφαρμοστών του Δικαίου (εισαγγελέων, δικαστών, δικηγόρων) και, με τον τρόπο αυτό, να προκαλέσει νέες εξελίξεις στον τομέα της Ποινικής Δικαιοσύνης στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ιδιαίτερη σημασία θα έχει, όπως άλλωστε και στο παρελθόν, η νομολογία που αναμένεται να αναπτυχθεί από το Δ.Ε.Ε. στο πλαίσιο προδικαστικών αποφάσεων, σύμφωνα με τις προβλέψεις του

¹⁵⁹ Βλ. μεταξύ άλλων Ηλία Δαγκλή, «Ευρωπαίος Εισαγγελέας: ένας οικονομικός Εισαγγελέας της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Ένας πλήρης καθηκόντων ή à la cart Εισαγγελέας;», *Ποινική Δικαιοσύνη* 24/8-9 (2021), σελ. 1163-1164.

¹⁶⁰ Βλ. Marianne Wade, *ό.π.*, ιδίως σελ. 176-179.

¹⁶¹ Βλ. Mireille Delmas – Marty, *ό.π.*, σελ. 112, Αθανασία Συκιωτου – Ανδρουλακη, *ό.π.*, σελ. 410.

¹⁶² Βλ. Jacob Öberg, *ό.π.*, σελ. 166, 179-181.

¹⁶³ <https://www.eppo.europa.eu/en/news/first-conviction-eppo-case-former-slovak-mayor-sentenced-3-years-conditional-imprisonment> (τελευταία πρόσβαση: 20 – 12 -2021).

άρθρου 42 παρ. 2 του Κανονισμού, με τις οποίες θα έχει την ευκαιρία να θέσει όρια και κριτήρια στην άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και να διαμορφώσει νέες αυτόνομες έννοιες¹⁶⁴. Αναμένεται να φανεί στην πράξη εάν και κατά πόσο τα ελληνικά ποινικά δικαστήρια θα ανταποκριθούν στις προκλήσεις της νέας πραγματικότητας αναλαμβάνοντας «το θεσμικό τους ρόλο κατά την εξελικτική πορεία της διάδρασης ενωσιακού και εσωτερικού ποινικού δικαίου»¹⁶⁵, ήτοι υποβάλλοντας σχετικά ερωτήματα σύμφωνα με το άρθρο 267 Σ.Λ.Ε.Ε., εγκαταλείποντας την απροθυμία που είχαν επιδείξει στο παρελθόν.

¹⁶⁴ Βλ. Valsamis Mitsilegas, *ό.π.*, σελ. 263.

¹⁶⁵ Βλ. Όλγα Τσόλκα, σε Α. Πασσάς, Κ. Αρβανιτόπουλος, & Μ. Κόππα (Επιμ.), *ό.π.*, σελ. 312.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- ΔΑΓΚΛΗΣ ΗΛΙΑΣ, «Ευρωπαϊός Εισαγγελέας: ένας οικονομικός Εισαγγελέας της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Ένας πλήρης καθκόντων ή à la cart Εισαγγελέας;», *Ποινική Δικαιοσύνη* 24/8-9 (2021), σελ. 1156-1164.
- ΔΑΓΚΛΗΣ ΗΛΙΑΣ, *Ο θεσμός της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Ουσιαστικό – Δικονομικό Δίκαιο* (Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2021).
- ΖΗΜΙΑΝΙΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, «Η νέα θεσμική αρχιτεκτονική για τον ευρωπαϊκό ποινικό χώρο: Ο διάλογος για τη δημιουργία Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας», *Ποινική Δικαιοσύνη* 5 (2013), σελ. 439 επ.
- ΖΗΜΙΑΝΙΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, «Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Η τρέχουσα κατάσταση και οι επί θύραις προκλήσεις», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 2 (2021), σελ. 289-291.
- ΚΑΪΑΦΑ – ΓΚΜΠΑΝΤΙ ΜΑΡΙΑ, «Η ποινική αντιμετώπιση των προσβολών των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των συνοδευτικών τους αδικημάτων – Ν. 2803/2000», σε Μαρία Καϊάφα – Γκμπάντι (Επιμέλεια), *Οικονομικό Έγκλημα και Διαφθορά στο Δημόσιο Τομέα, Τόμος 1: Αξιολόγηση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου* (Αθήνα, Δίκαιο & Οικονομία, 2014), σελ. 457-581.
- ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΛΟΥΧΟΥ ΝΕΔΑ, Άρθρο 52 Χ.Θ.Δ.Ε.Ε., σε Ευγενία Σαχπεκίδου & Χάρης Ταγαράς (Επιμέλεια), *Κατ' άρθρο ερμηνεία του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης* (Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020), σελ. 610-649.
- ΜΥΛΩΝΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΙΣΤΟΣ, *Διεθνές & Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο* (3^η εκδ., Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2021).
- ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΛΙΝΑ, Άρθρο 6 ΧΘΔΕΕ, σε Β. Σκουρής (Επιμ.), *Συνθήκη της Λισσαβώνας, Ερμηνεία κατ' άρθρον* (Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2020), σελ. 2101 – 2108.
- ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ, «Πρωτοβουλίες υπό εξέλιξη στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικά θέματα – Ο Ευρωπαϊός Εισαγγελέας», *Ποινική Δικαιοσύνη* 10 (2003), σελ. 1131επ.
- ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΚΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, Άρθρο 86 ΣΛΕΕ, σε Β. Σκουρής (Επιμ.), *Συνθήκη της Λισσαβώνας, Ερμηνεία κατ' άρθρον* (Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2020), σελ. 917-932.

- ΣΥΚΙΩΤΟΥ – ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑ, «Νέες εξελίξεις στην ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης: τα δυο σχέδια του Corpus Juris και η προοπτική μετά τη Συνθήκη του Άμστερνταμ», *Ποινικά Χρονικά* 5 (2000), σελ. 389 επ.
- ΤΑΓΑΡΑΣ ΧΑΡΗΣ, Άρθρο 51 Χ.Θ.Δ.Ε.Ε., σε Ευγενία Σαχπεκίδου & Χάρης Ταγαράς (Επιμέλεια), Κατ' άρθρο ερμηνεία του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020), σελ. 579-609.
- ΤΣΟΛΚΑ ΌΛΓΑ, «Η πορεία προς το Corpus Juris», σε Κουράκη Ν. (επιμ.), *Τιμητικός Τόμος για τον καθηγητή Δ. Σπινέλλη* (2001), σελ. 1167-1206.
- ΤΣΟΛΚΑ ΌΛΓΑ, «Ευρωπαϊκή Εισαγγελία: Η ιστορία μιας ιδιότυπης "συμβίωσης" ενωσιακού και εσωτερικού ποινικού δικαίου εντός του χώρου της Ένωσης», σε Α. Πασσάς, Κ. Αρβανιτόπουλος, & Μ. Κόππα (Επιμ.), *Ελλάδα - Ευρωπαϊκή Ένωση: Μια σχέση "μέσα από σαράντα κύματα"* (Εκδόσεις Πεδίο, 2021, υπό δημοσίευση), σελ. 302-314.

Ξενόγλωσση

- BAAB FRÉDÉRIC, “Le parquet européen: un projet entre audace et réalisme politique”, *Eu crim* 1 (2021), σελ. 45 – 46.
- BAAB FRÉDÉRIC, “Le parquet européen sera-t-il un coup de poignard en plein Coeur?”, *La Revue Européenne du Droit*, 2 (2021), σελ. 56-64
- CLAES ANNA LAURA, WERDING ANNE & FRANSSEN VANESSA, “The Belgian Juge d' Instruction and the EPPO Regulation: (Ir)Reconcilable?”, *European Papers*, 6/1 (2021), σσ. 357-389.
- CSONKA PETER, JUSZCZAK ADAM & SASON ELISA, “The Establishment of the European Public Prosecutor's Office, The Road from Vision to Reality”, *Eu crim*, 3 (2017), σ. 125.
- DE ANGELIS FRANCESCO, “The European Public Prosecutor's Office (EPPO): Past, Present, and Future”, *Eu crim* 4/2019, σελ. 272-276.
- DELMAS – MARTY MIREILLE, “The European Union and Penal Law”, *European Law Journal* 4/1 (1998), σελ. 87-115.
- ENCISO PEDRO PEREZ, “Exchange and Processing of Information Between the European Public Prosecutor's Office and National Authorities. The Case Management System”, σε L. Bachmaier Winter (Επιμ.), *The European Public*

- Prosecutor's Office, The Challenges Ahead*, Legal Studies in International, European and Comparative Criminal Law, vol 1. (Springer, 2018), σ. 253-279
- HERRNFELD HANS – HOLGER, “The EPPO's Hybrid Structure and Legal Framework, Issues of Implementation - a Perspective from Germany”, *Eu crim* 2 (2018), σσ. 117-121
- HERRNFELD HANS – HOLGER, BRODOWSKI DOMINIK & BURCHARD CHRISTOPH, *European Public Prosecutor's Office, Regulation (EU) 2017/1939 implementing enhanced cooperation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office ("the EPPO")*, *Article-by-Article Commentary* (Nomos, 2021).
- MET-DOMESTICI ALEXANDRE, “The Hybrid Architecture of the EPPO, From the Commission's Proposal to the Final Act”, *Eu crim* 3 (2017), σσ. 143-149
- MITSOLEGAS VALSAMIS, “European Prosecution between cooperation and integration: The European Public Prosecutor’s Office and the rule of law”, *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 28/2 (2021), σελ. 245-264.
- MITSOLEGAS VALSAMIS & GIUFFRIDA FABIO, “Raising the bar? Thoughts on the establishment of the European Public Prosecutor's Office”, 30 November 2017, *CEPS Policy Insights* (Ανάκτηση από www.ceps.eu) (Τελευταία πρόσβαση: 18-12-2021)
- ÖBERG JACOB, “The European Public Prosecutor: Quintessential supranational criminal law?”, *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 28/2 (2021), σελ. 164-181.
- SATZGER HELMUT, *The European Public Prosecutor's Office and Its Coordination with the National Public Prosecutor's Office: The Model of Complementarity*, σε L. Winter (Επιμ.), *The European Public Prosecutor's Office, The Challenges Ahead* (Springer, 2018), σελ. 43-57.
- TRICOT JULIETTE, France, σε K. Ligeti (Επιμ.), *Toward a Prosecutor for the European Union, Volume 1, A Comparative Analysis* (Oxford and Portland, Hart Publishing, 2013), σελ. 222 – 263.
- TZORTZI VIRGINIA, *The European Public Prosecutor's Office (EPPO) as the Keystone of the EU Criminal Justice System* (Athens – Thessaloniki, Sakkoulas Publications, 2018).

VAN DEN BERGE YVES, “Role of the Belgian Investigative Judge in EPPO Cases”,
Eucrim 1 (2021), σελ. 63-64.

VERBRUGGEN FRANK, FRANSSEN VANESSA, CLAES ANA LAURA &
WERDING ANNE, “Implementation of the EPPO in Belgium: Making the Best
of a (Politically) Forced Marriage?”, *European Law Blog*, 18-11-2019,
[https://europeanlawblog.eu/2019/11/18/implementation-of-the-epo-in-
belgium-making-the-best-of-a-politically-forced-marriage/](https://europeanlawblog.eu/2019/11/18/implementation-of-the-epo-in-belgium-making-the-best-of-a-politically-forced-marriage/) (τελευταία
πρόσβαση: 17-12-2021)

WADE MARIANNE, “The European Public Prosecutor: Controversy Expressed in
Structural Form”, σε Tommaso Rafaraci, Rosanna Belfiore (επιμ.), *EU Criminal
Justice, Fundamental Rights, Transnational Proceedings and the European
Public Prosecutor's Office* (Springer, 2019), σελ. 165-180.